

Nota

Zwalm, Rozebekeplein

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Nota Zwalm, Rozebekeplein. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur

Stefanie Sadones met bijdragen van Olivier Van Remoorter en Robrecht Vanoverbeke

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2019-0911

Plaats en datum

Gent, 31 januari 2020

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 1355
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

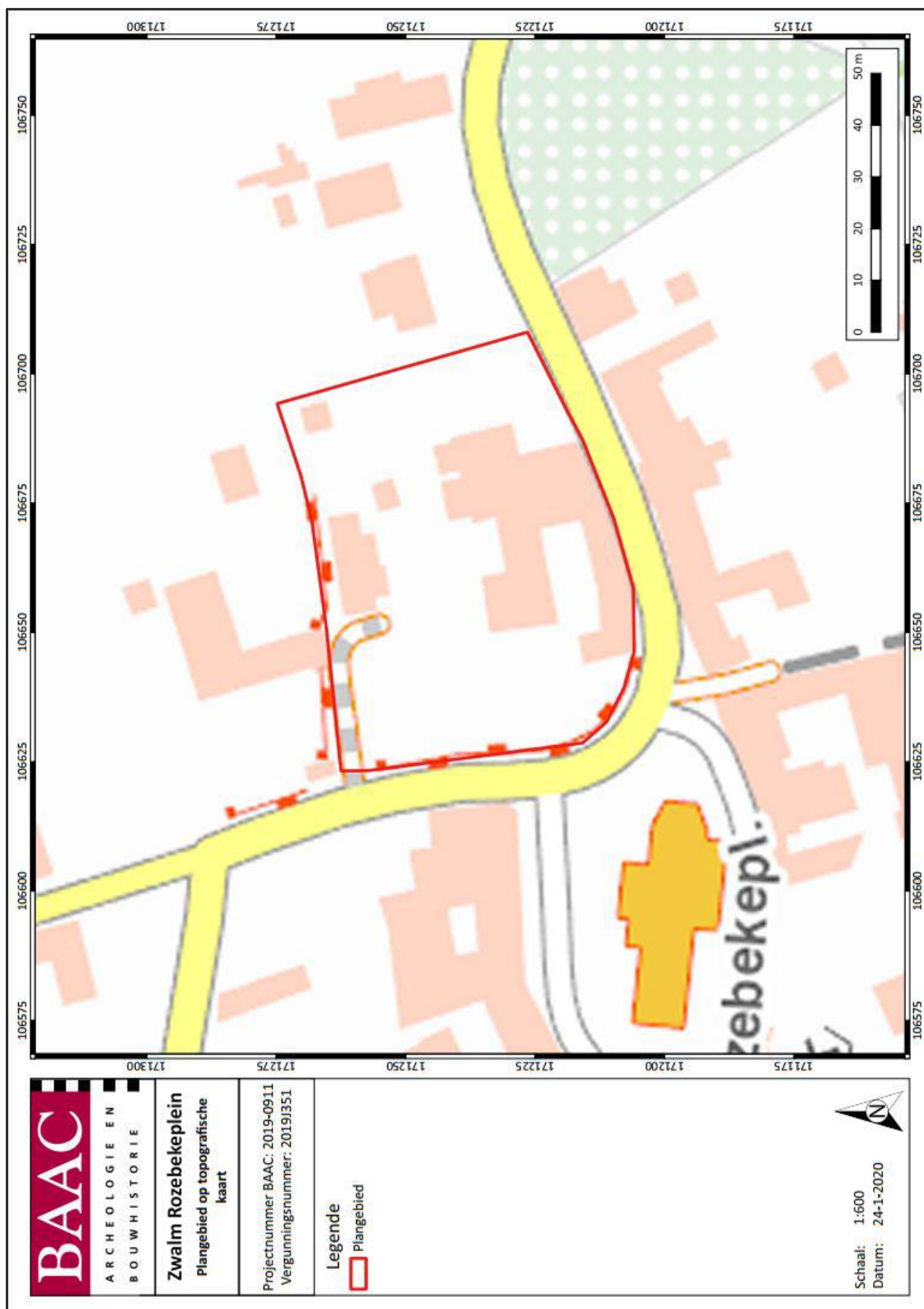
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens.....	1
1.2	Aanleiding	4
1.3	Onderzoekstraject.....	4
1.4	Afwijkingen onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota	4
1.5	Afwijkingen t.o.v. de archeologienota	5
2	Proefsleuvenonderzoek	6
2.1	Werkwijze en strategie	6
2.1.1	Onderzoeksdoelstellingen.....	6
2.1.2	Onderzoeksvragen	6
2.1.3	Methoden en technieken.....	7
2.1.4	Organisatie van het vooronderzoek	8
2.1.5	Afwijkingen.....	10
2.1.6	Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding.....	13
2.2	Assessment	14
2.2.1	Landschappelijke en aardkundige situering	14
2.2.2	Interpretatie profielen	14
2.2.3	Sporen en structuren.....	20
2.2.4	Vondsten	38
2.2.5	Stalen.....	43
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	44
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	44
2.3.2	Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek.....	44
2.3.3	Verwachting archeologisch erfgoed	45
2.3.4	Synthesepan	46
2.3.5	Onderzoeksvragen: antwoorden	48
2.4	Besluit.....	52
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering.....	52
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	53
3	Samenvatting.....	56
4	Lijsten.....	57
4.1	Figurenlijst.....	57
4.2	Plannenlijst.....	57
4.3	Tabellenlijst	58
5	Bibliografie	59
6	Bijlagen	60

1 Beschrijvend gedeelte

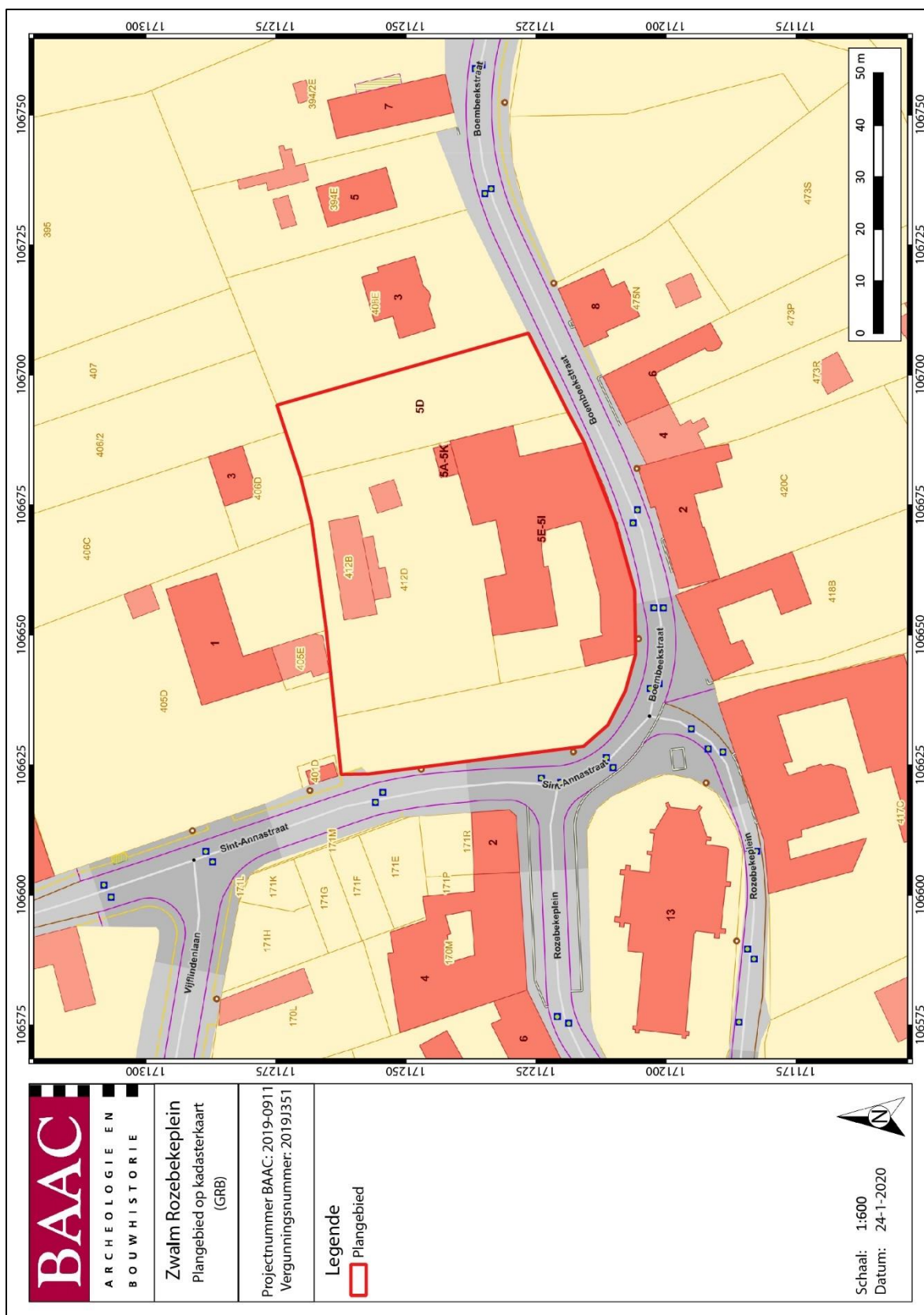
1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Zwalm, Rozebekeplein		
Ligging	Rozebekeplein 5, deelgemeente Rozebeke, gemeente Zwalm, provincie Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Zwalm-Rozebeke, Afdeling 9, Sectie A, Percelen 411B, 412B, 412D, 413B en 414A.		
Coördinaten	Noordwest:	x: 106623	y: 171262
	Noordoost:	x: 106694	y: 171274
	Zuidwest:	x: 106638	y: 171207
	Zuidoost:	x: 106708	y: 171226
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2019-0911		
ID bekrachtigde ANOTA	ID968		
Proefsleuvenonderzoek	Projectcode	2019J351	
	Veldwerkleider	Stefanie Sadones (archeoloog)	
	Erkende archeoloog	Stefanie Sadones (Erkeningsnummer: 2019-00018)	
	Betrokken actoren	Robrecht Vanoverbeke (archeoloog) Ron Bakx (archeoloog) Carola Stern (archeoloog)	
	Betrokken derden	/	

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 24.01.2020)

¹ AGIV 2020b

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 24.01.2020)

1.2 Aanleiding

De voorliggende nota omvat de uitgestelde uitvoer van de maatregelen opgelegd na eerder archeologisch vooronderzoek. Dit werd gerapporteerd in de archeologienota “Archeologienota Zwalm – Rozebekeplein” (ID968)³. Het reeds uitgevoerde vooronderzoek omvat enkel een bureauonderzoek. Dit bureauonderzoek werd in oktober 2016 uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba. De synthese van het bureauonderzoek luidde als volgt:

“Aan het Rozebekeplein te Zwalm (Rozebeke) plant de opdrachtgever de sloop van een 18de eeuwse hoeve en de verkaveling van het terrein in 3 kavels met een nieuwbouwproject. De stallen van de 18de eeuwse hoeve blijven bestaan en worden opgenomen in het nieuwbouwproject. Gezien het om een verkaveling gaat, wordt de volledige oppervlakte, min de gebouwen die blijven staan, onderwerp van het onderzoek.

Het doel van de archeologienota was het inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied en het opstellen van een programma van maatregelen voor een (eventueel) vervolgonderzoek. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd beslist vooronderzoek met ingreep in de bodem doormiddel van een proefsleuven uit te voeren om zodoende een beter inzicht te krijgen in de gaafheid van de bodem en de aanwezigheid van archeologische sporen binnen het plangebied.

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van alle beschikbare bodem-, geologische en historische kaarten, orthofoto's en archeologische gegevens. Tevens werden de – nog niet in detail uitgewerkte – plannen van de opdrachtgever geplot op de bestaande situatie. Op deze manier kon een inschatting worden gemaakt van het onderzoekspotentieel van het plangebied en kon een specifieke verwachting ten aangaan van de archeologische waarden op het terrein worden vastgesteld.

Het bureauonderzoek toont aan dat de kans op het aantreffen van archeologische resten reëel is, gezien de landschappelijke ligging van het terrein en gekende archeologische gegevens uit de omgeving. Er wordt dan ook een hoge verwachting opgesteld voor sporen en sites uit de Romeinse periode die in verband kunnen worden gebracht met de reeds aangetroffen Romeinse weg, Romeinse vindplaatsen en mogelijk aanwezige Romeinse villae. Een middelhoge verwachting kan eveneens worden opgesteld voor sporen en structuren die verband houden met de ontstaansgeschiedenis van het dorp Rozebeke. De aanwezigheid van rurale sites vanaf de metaaltijden tot de middeleeuwen/nieuwe tijd is tevens niet uit te sluiten.

De potentiële kenniswinst van een onderzoek betreft zeer specifieke kennis. Een ingreep in de bodem door middel van proefsleuven wordt daarom aangewend om meer inzicht te verkrijgen in de gaafheid van het terrein en de aanwezigheid van archeologische sporen.”

1.3 Onderzoekstraject

Het verder vooronderzoek opgelegd in het Programma van Maatregelen bij archeologienota ID968 omvat een proefsleuvenonderzoek. Dit onderzoek werd uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba, onder leiding van archeoloog Stefanie Sadones.

1.4 Afwijkingen onderzoekstraject t.o.v. de archeologienota

Niet van toepassing.

³ HERTOOGHS 2016

1.5 Afwijkingen t.o.v. de archeologienota

De archeologienota "*Archeologienota Zwalm - Rozebekeplein*" (ID 968) werd in 2016 opgesteld naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag. Ondertussen betreft het een omgevingsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen (zie Bijlage 6.1). Het in akte genomen PvM dat uitgeschreven werd bij de archeologienota "*Archeologienota Zwalm – Rozebekeplein*" (ID 968)⁴ werd zo goed als mogelijk uitgevoerd. In overleg met de bouwheer werden enkele aanpassingen aan het voorgestelde sleuvenplan gemaakt (zie 2.1.5 Afwijkingen). Voor het advies werd wel rekening gehouden met een impactanalyse van de geplande ingrepen conform de bestaande stedenbouwkundige handelingen.

⁴ HERTOOGHS 2016

2 Proefsleuvenonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstellingen

Proefsleuvenonderzoek is erg geschikt voor het opsporen van archeologische ensembles onder de vorm van grondsporen op rurale terreinen met een grote oppervlakte. Belangrijk hierbij is dat het sleuvenonderzoek aanleiding is voor een verdere evaluatie van het terrein in een archeologienota.

Indien de kans op aanwezigheid van waardevolle archeologische ensembles vrijwel onbestaande wordt ingeschat, is het sleuvenonderzoek in regel het eindpunt van het archeologisch traject. Wanneer de kans hoog wordt ingeschat, wordt binnen de archeologienota een advies voor een vervolgtraject geformuleerd. Vaak bestaat dit uit een vlakdekkende opgraving op specifiek afgebakende zones van het onderzoeksterrein.

Tijdens dergelijk onderzoek is het van belang dat slechts een beperkt deel van het plangebied onderzocht wordt. Archeologische sporen worden tijdens een sleuvenonderzoek immers niet volledig onderzocht. Om de kans op de beschadiging van het archeologisch ensemble te beperken, wordt een dekkingsgraad van 10%-15% vooropgesteld. Zo wordt het resultaat van het onderzoek bereikt met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Deze onderzoekopdracht kadert binnen de doelstelling van het vooronderzoek – het vaststellen van de aanwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken – die tijdens het voorgaande vooronderzoek niet werd gehaald.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Bij het proefsleuvenonderzoek moeten volgens het PvM van de archeologienota (ID968) minstens volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Zijn er tekenen van erosie/sedimentatie? In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Waardoor kan het eventueel ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen de sporen gelinkt worden nabijgelegen Romeinse vindplaatsen of Romeinse weg?
- Bevinden er zich funderingen van oudere fasen van de (gesloopte) semi-gesloten hoeve in de bodem?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan de ontstaansgeschiedenis van Rozebeke?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle

archeologische vindplaatsen?

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

2.1.3 Methoden en technieken

Algemene bepalingen

Voor de *algemene bepalingen* wordt verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken in de Code Goede Praktijk.⁵

Specifieke methodologie

De specifieke methodologie werd gerapporteerd in het Programma van Maatregelen van de archeologienota “Archeologienota Zwalm – Rozebekeplein” (ID968)⁶. Deze omvatte volgende elementen:

- 1 Het proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd na het slopen van de hoeve (tot het maaiveldniveau) en het toegankelijk maken van het terrein.
- 2 De methode van continue sleuven wordt aangewend, waarbij een voorstel gedaan wordt van vijf parallelle sleuven met een noord- zuid oriëntatie. De oriëntatie van de sleuven is echter vrij te bepalen door de erkend archeoloog, waarbij rekening gehouden moet worden dat de sleuven zo lang mogelijk en parallel ten opzichte van elkaar en de contouren van het plangebied aangelegd moeten worden. Dit met het oog op de mogelijke aanwezigheid van funderingen van een oudere fase van de gesloopte hoeve in de ondergrond.
- 3 In het programma van maatregelen wordt een sleuvenplan voorgesteld waarbij ca. 470 m² wordt onderzocht, aangezien het plangebied een oppervlakte heeft van ca. 4280 m² komt dit neer op een onderzoekspercentage van 10,9%. Bijkomend wordt dan nog 2,5% onderzocht door middel van kijkvensters of dwarssleuven.

⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020.

⁶ HERTOOGHS 2016

Figuur 1: Inplanting voorgeschreven proefsleuven op orthofoto⁷

2.1.4 Organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 18 december 2019 en 16 januari 2020 onder leiding van erkende archeoloog Stefanie Sadones. Zij werd hierbij bijgestaan door archeologen Robrecht Vanoverbeke, Ron Bakx en Carola Stern.

Er werden negen proefsleuven aangelegd en drie kijkvensters voor een totale oppervlakte van 504 m². Het totale plangebied voor proefsleuvenonderzoek omvat ca. 4280 m², waardoor 11,7 % onderzocht werd.

De sleuven werden aangelegd met behulp van een kraan op rupsbanden van 21 ton met een gladde graafbak van 1.80 m. Van alle sleuven werden overzichtsfoto's gemaakt. De sleuven en sporen werden ingetekend door middel van een GPS van het type Geomax Zenith 25 PRO en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevond, werd het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten werden digitaal geregistreerd in het veld. Gebruik makend van een GIS omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

⁷ HERTOOGHS 2016

Figuur 2: Foto's van het terrein tijdens het onderzoek

Figuur 3: Foto's methodiek

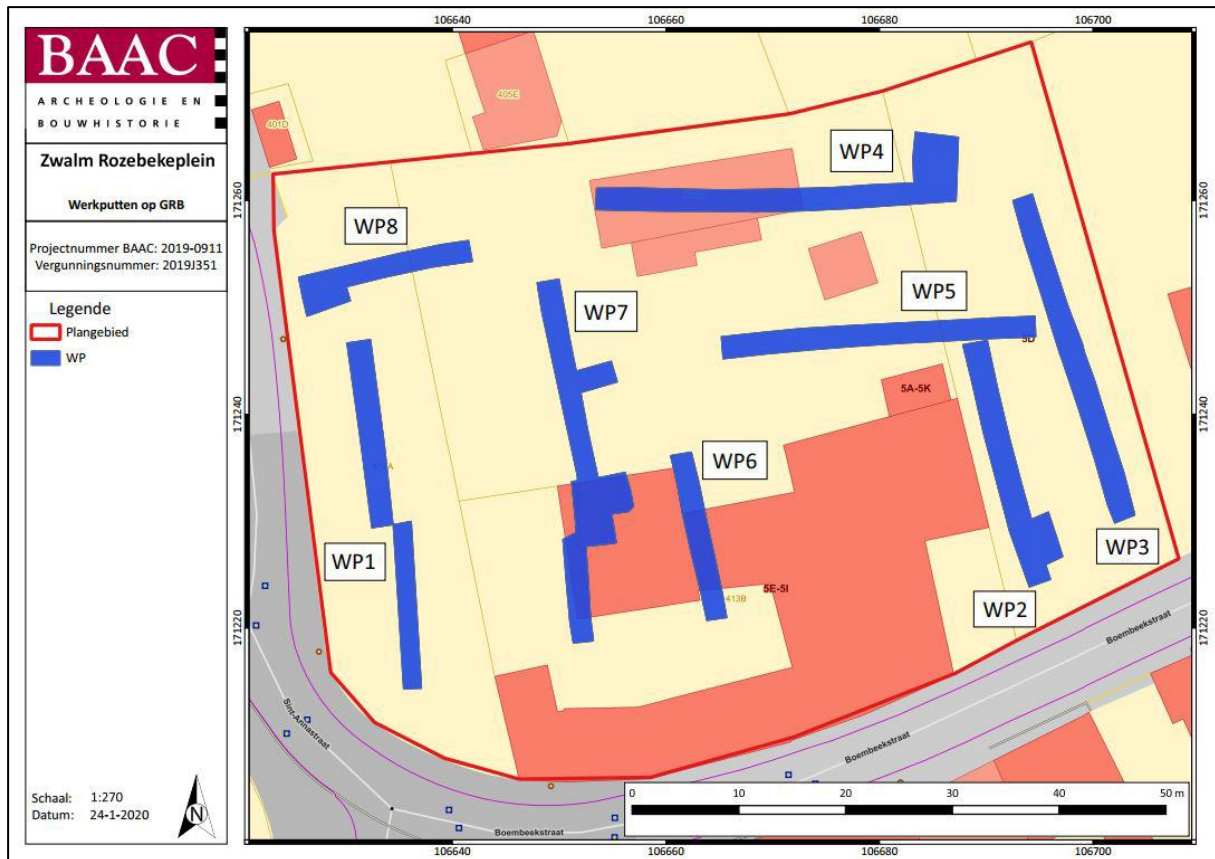
2.1.5 Afwijkingen

Afwijkingen t.a.v. de CGP

Het onderzoek werd uitgevoerd volledig conform de Code van Goede Praktijk.

Afwijkingen t.a.v. de specifieke methodologie

In regel werd het onderzoek uitgevoerd zoals voorgesteld in de specifieke methodologie. Bij de aanvang van het onderzoek bleek het voorgestelde sleuvenplan uit het Programma van Maatregelen echter om verschillende redenen niet uitvoerbaar. Uiteindelijk werd een alternatief proefsleuvenplan uitgevoerd. Deze redenen en het alternatief proefsleuvenplan worden hieronder in detail besproken.

Plan 3: Aangelegde proefsleuven en kijkvensters op kadasterkaart (digitaal; 1:250; 24.01.2020)

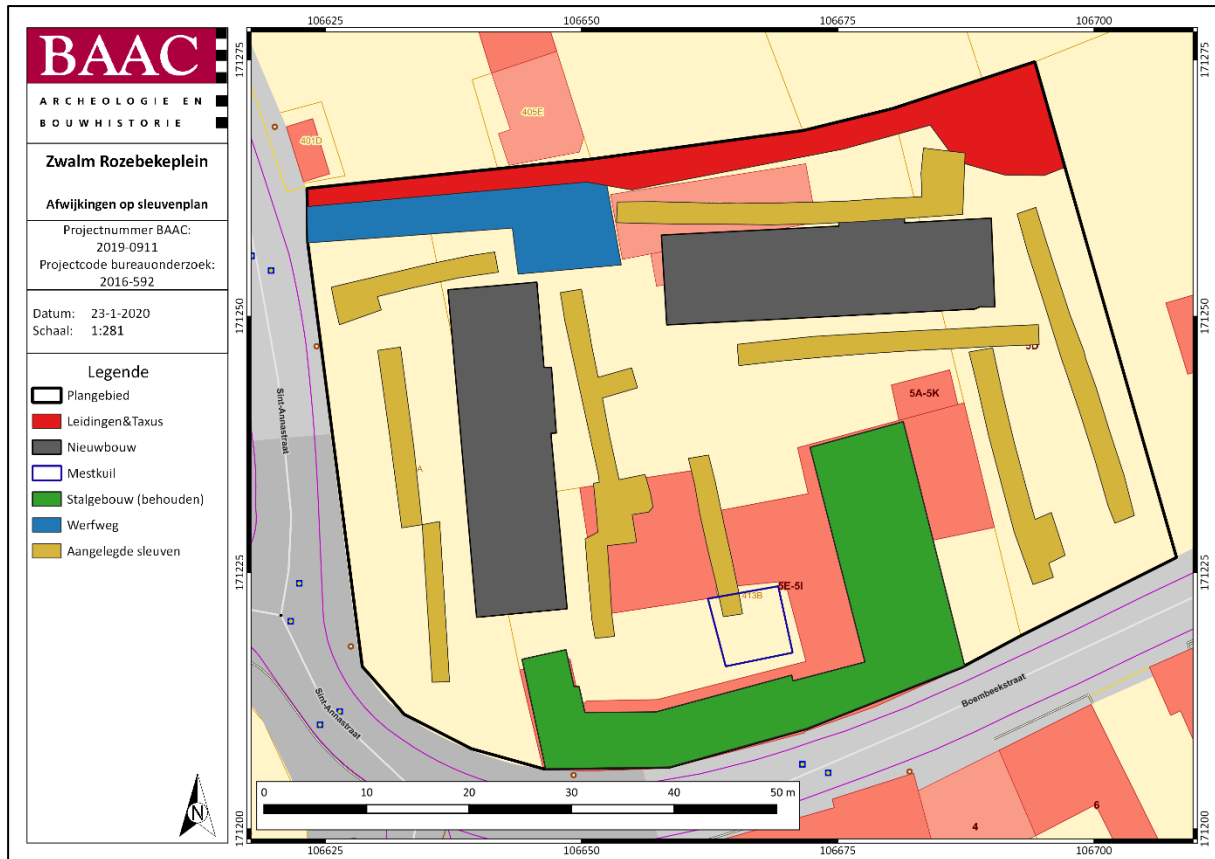
Afwijkingen t.a.v. het PvM

Het onderzoek werd uitgevoerd conform de geldende richtlijnen van de Code van Goede Praktijk. Zoals reeds aangehaald werden in het Programma van Maatregelen als voorstel vijf parallelle noord-zuid gerichte proefsleuven ingepland (zie Figuur 1). Wegens verschillende omstandigheden op het terrein en in overleg met de opdrachtgever werd de inplanting van de sleuven echter aangepast (Plan 4). Het basisvoorstel van noord-zuid gerichte sleuven werd behouden waar mogelijk, maar enkele sleuven werden ingekort. Ter compensatie werden dan enkele dwarssleuven ingepland.

In het uiterste zuiden van het plangebied bleef een deel van de bestaande gebouwen bewaard. De stalgebouwen worden geïntegreerd in de bouwplannen en vallen dus niet binnen de te onderzoeken zone. Op het binnenplein van de voormalige hoeve bevond zich tevens een verdiepte mestkuil, voorzien van betonnen wanden (Figuur 4). Na verwijdering van de verharding ter hoogte van het maaiveld kon de hier ingeplande sleuf alsnog uitgevoerd worden. In het zuiden van deze sleuf was de mestkuil nog herkenbaar in de bodem.

In het westen en het noordoosten van het plangebied zullen twee nieuwbouwwolumes gerealiseerd worden door de bouwheer, en omwille van stabiliteitsredenen werden deze zones gevrijwaard in het opgemaakte sleuvenplan. Indien nodig konden hier wel kijkvensters of dwarssleuven aangelegd worden. De meest westelijke werkput werd eveneens op vraag van de bouwheer verplaatst naar het westen tijdens de aanleg van deze werkput. Centraal in het plangebied bevonden zich ter hoogte van het maaiveld betonnen platen, maar deze werden ter hoogte van de ingeplande sleuven opgebroken dus verhinderden het onderzoek niet.

In het noorden van het plangebied bevond zich een west-oost georiënteerde zone met leidingen, waardoor hier om veiligheidsredenen geen sleuven ingepland werden. In het uiterste noordoosten bevond zich een beschermde taxus, waardoor de toegankelijkheid voor de kraan in deze zone beperkt was. Tenslotte werd de meest noordelijke dwarssleuf ingekort door de aanwezigheid van een werfweg die in gebruik moest blijven voor de afvoer van het sloopafval van de voormalige hoevegebouwen. Ter compensatie werd in het noordwesten een bijkomende korte dwarssleuf aangelegd.

Plan 4: Aangelegde proefsleuven en kijkvensters op kadasterkaart, met aanduiding reden tot afwijkingen (digitaal; 1:250; 23.01.2020)⁸

⁸ AGIV 2020a

Figuur 4: De verdiepte mestkuil met betonnen wanden op het binnenplein van de voormalige hoeve (foto genomen vanuit het westen)

2.1.6 Inbreng specialisten en externe wetenschappelijke begeleiding

Er werd geen beroep gedaan op externe specialisten.

2.2 Assessment

2.2.1 Landschappelijke en aardkundige situering

In hoofdstuk 2.2.1 *Landschappelijke en bodemkundige situering* in de archeologienota ID968⁹ werd de landschappelijke ligging van het projectgebied reeds uitvoerig besproken. Hieronder volgt een korte samenvatting van de belangrijkste elementen betreffende de landschappelijke en aardkundige situering van het plangebied.

Het plangebied bevindt zich in de gemeente Zwalm, in de provincie Oost-Vlaanderen. Het bevindt zich in de Leemstreek en is gelegen op de flank van een heuvelrug met een hoogtepunt van 92 m TAW en een vallei van 25 m TAW. Een vertakking van de Zwalmbeek loopt ten oosten van het plangebied.

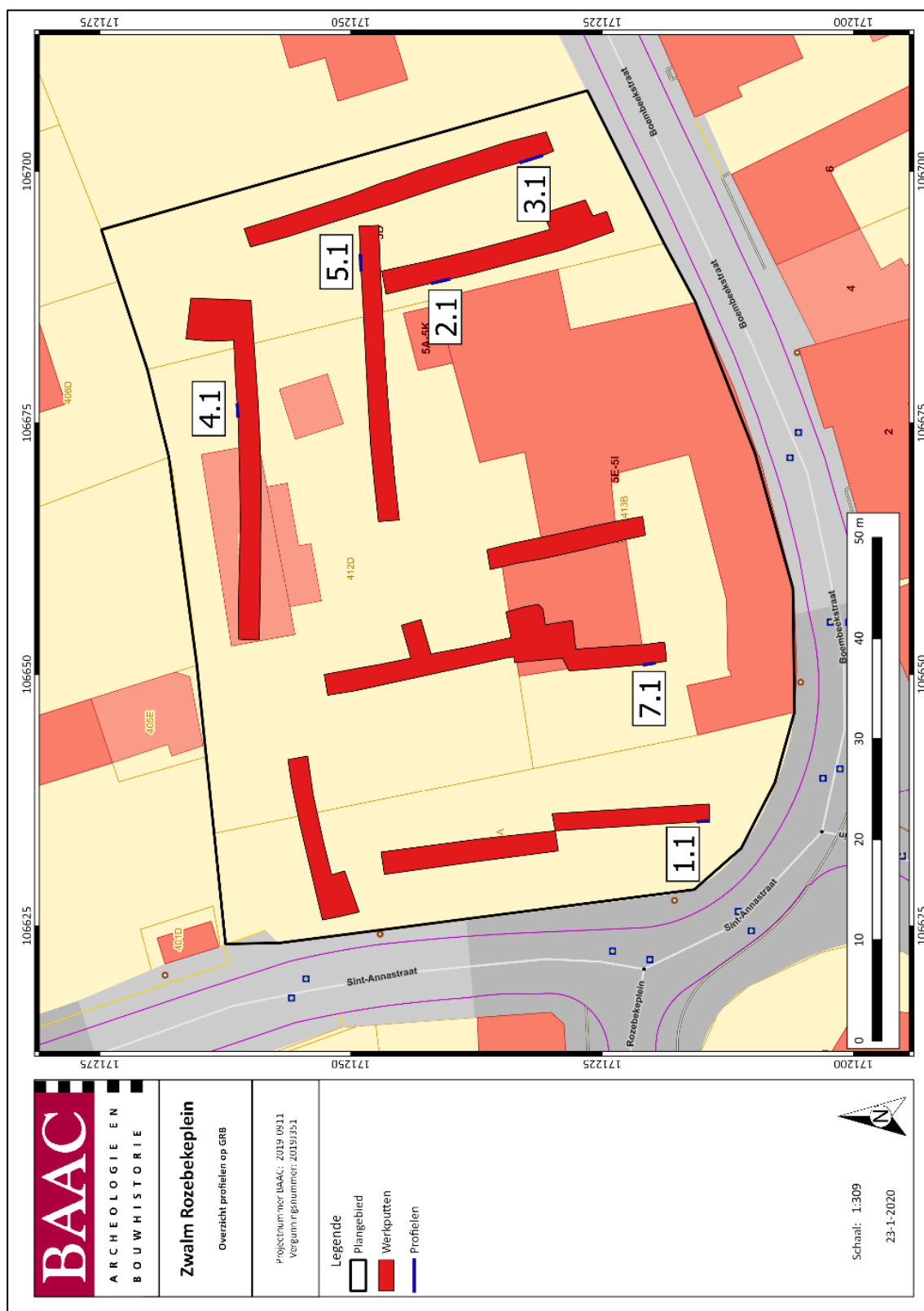
Binnen het plangebied wordt het tertiair substraat gevormd door de formatie van Tielt (*Tt*; kleihoudend grijsgroen zeer fijn zand tot silt) en het lid van Aalbeke (*KoAa*; donkergrijze tot blauwe klei en glimmers). Volgens de quartaargeologische kaart bevinden er zich binnen het plangebied mogelijk hellingsafzettingen uit het quartair (*HQ*) en zandige tot siltige eolische afzettingen van het Weischeliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (*ELPw*).

2.2.2 Interpretatie profielen¹⁰

Tijdens het onderzoek werden verspreid over het plangebied zes profielen aangelegd (Plan 5). Aangezien uit de profielen duidelijk werd dat de bodemopbouw binnen het plangebied zeer gevarieerd was, worden in dit hoofdstuk vijf profielen besproken, namelijk PR1.1, PR2.1, PR3.1, PR4.1 en PR7.1.

⁹ HERTOOGHS 2016

¹⁰ Beschreven door Stefanie Sadones na mondelinge communicatie met bodemkundige Charlotte Desmet

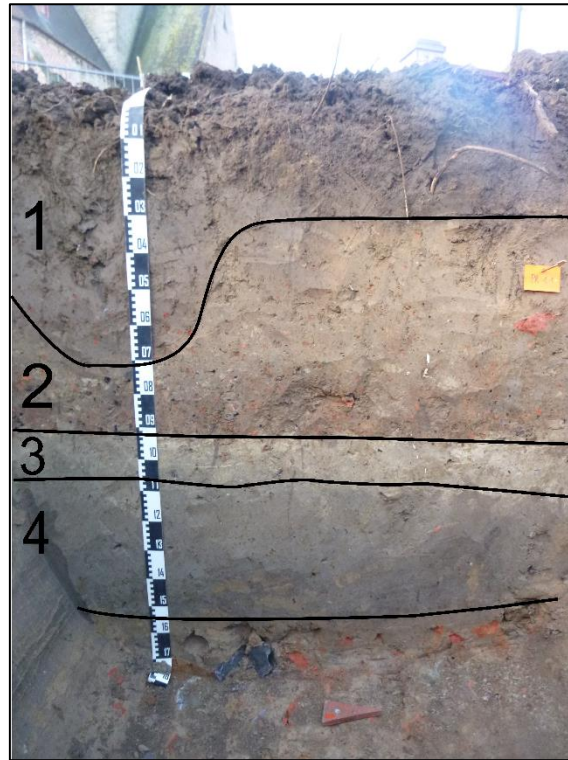

Plan 5: Overzichtskarta van de profielregistraties op kadaasterkaart (digitaal; 1:250; 23.01.2020)¹¹

¹¹ AGIV 2020a

PR1.1

PR1.1 (Figuur 5) werd aangelegd aan het zuidelijke uiteinde van de meest westelijke werkput. Opvallend aan dit profiel is dat het archeologisch niveau slechts bereikt werd op een diepte van ca. 1m80 (48,53 m TAW). Boven het archeologisch niveau tekenen zich vier verschillende heterogene lagen (Ap-horizonten) af (1 tot 4 op Figuur 5). Deze lagen werden geïnterpreteerd als ophogingslagen.

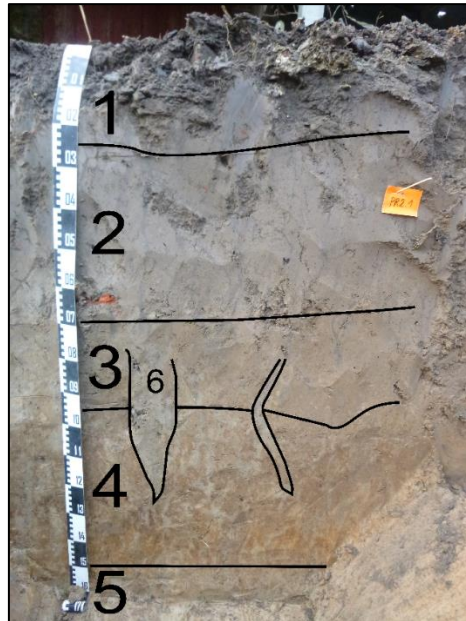

Figuur 5: PR1.1

PR2.1

PR2.1 (Figuur 6) situeerde zich in het oosten van het plangebied. In dit profiel werden vijf verschillende horizontale lagen opgetekend. Bovenaan bevonden zich de Ap1- (1) en Ap2-horizont (2), allebei heterogene grijze lagen met inclusies van puin. De Ap2-horizont bevatte tevens inclusies van houtskool. Daaronder bevond zich een Bw-horizont (3), waarbij sterke verbruining werd opgetekend. Opvallend is de sterke bioturbatie onder de vorm van wormgangen en/of wortelgangen in deze laag, deze gangen konden in sommige gevallen individueel sterk afgeijnd worden (6). Onder deze verweringshorizont werd de moederbodem aangeduid, bestaande uit twee Cg-horizonten (4 en 5). Het grootste verschil tussen Cg1 (4) en Cg2 (5) betrof de hoeveelheid ijzervlekken, die in de onderste laag beduidend minder aanwezig was.

PR5.1, tevens in het oosten van het plangebied aangelegd, vertoonde een gelijkaardige bodemopbouw, met een minder uitgesproken verweringshorizont.

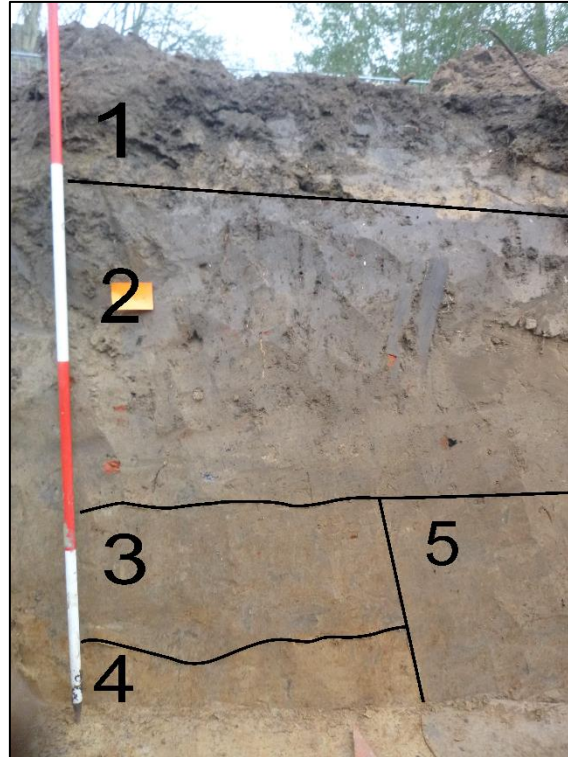
*Figuur 6: PR2.1***PR3.1**

PR3.1 (Figuur 7) werd aangelegd in het zuidelijke uiteinde van de meest oostelijke werkput. In dit profiel werden drie lagen opgetekend. Onder de Ap-horizont (1) bevond zich een zeer brokkelige A/C-horizont (2). Mogelijk is hier sprake van een oude akkerlaag, waarbij het brokkelige en vlekkerige karakter van deze laag verklaard kan worden door ploegactiviteit in het verleden. De onderste laag (3) werd geïnterpreteerd als de moederbodem, namelijk een Cg-horizont met matig veel ijzervlekken.

Figuur 7: PR3.1

PR4.1

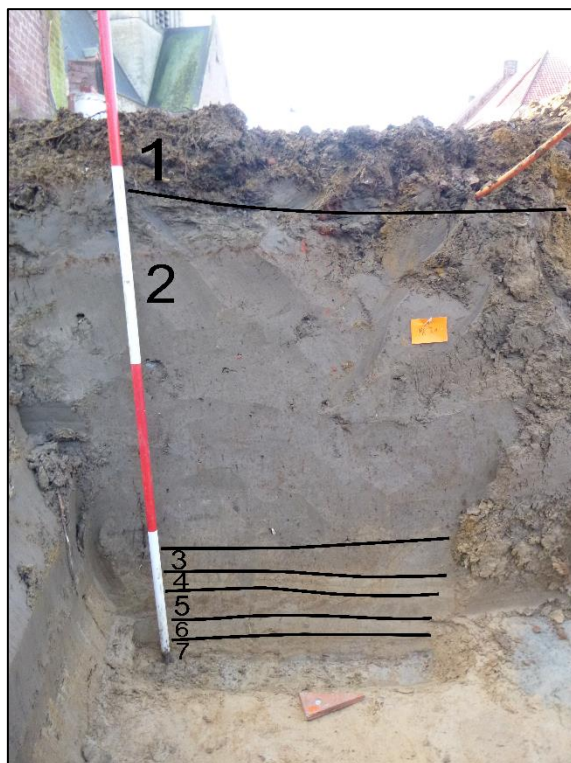
PR4.1 (Figuur 8) bevond zich in het noorden van het plangebied. Naast een greppel (S4004, 5) werden in dit profiel vier lagen opgetekend. Bovenaan bevond zich de bouwvoor (Ap-horizont; 1), gevolgd door een dik heterogeen bruingrijs ophogingspakket (Ap2-horizont; 2) dat inclusies bevatte van puin, baksteen, kalk en houtskool. Daaronder bevond zich een bruingrijs ophogingspakket (Ap3-horizont; 3) met lichtbruine en donkergrijze vlekken en inclusies van baksteen en houtskool. De onderste laag tenslotte (4) is de moederbodem, de Cg-horizont.

Figuur 8: PR4.1

PR7.1

PR7.1 (Figuur 9) bevond zich ten noorden van de stalgebouwen, op het binnenplein van de voormalige hoeve. De opbouw van dit profiel verschilde sterk van de andere profielen. Onder de recente Ap-horizont (1) werd een dik vrij homogeen donkergrijs ophogingspakket (Ap2-horizont; 2) waargenomen met een dikte van ca. 80 tot 90 cm. Onder dit ophogingspakket tekent zich een opeenvolging van dunnere lagen af (Ap-horizonten; 3 tot en met 7, Figuur 10), met kleuren die variëren van lichtbruinbeige tot bruin. Deze lagen werden geïnterpreteerd als antropogeen, waarbij de ene mangaanrijke bruine laag (5) een indicatie vormde dat dit dun pakket kort aan de oppervlakte gelegen heeft. In dit pakket vond slechts heel kortstondig oxidatie plaats en er was geen sprake van bodemvorming. Het pakket werd daarna relatief snel afgedekt door een ander dun Ap-pakket. Gezien deze vijf dunne lagen enkel aangetroffen werden in het profiel dat zich op het binnenplein van de voormalige hoeve bevond, kunnen ze waarschijnlijk gelinkt worden aan een voorloper van de hoeve.

Figuur 9: PR7.1

Figuur 10: PR7.1, detailopname van de antropogene gelaagdheid.

2.2.3 Sporen en structuren

Manifestatie archeologische site aan huidig oppervlak

Er werden geen sporen, structuren of archeologische ensembles aangetroffen aan het oppervlak van het onderzoeksterrein.

Stratigrafie van de site

Het bodemarchief omvatte over het grootste deel van het plangebied slechts één archeologisch relevant niveau, dat zich tussen 48,13 en 51 m TAW (gemiddeld ca 0,8 – 1,5 m –mv) bevond. Enkel in het zuidwesten van het plangebied, in het zuidelijke uiteinde van werkput 1, is mogelijk sprake van meerdere niveaus. Onderin het profiel werd op een diepte van 48,53 m TAW namelijk een mogelijke fundering in hout aangetroffen terwijl het archeologisch niveau direct ten noorden van dit spoor zich reeds op een hoogte van 49,34 m TAW bevond (ca 80 cm hoger dus). Ook verder noordwaarts in deze werkput bevond het archeologisch niveau zich hoger. Aangezien zich op dit hoger niveau reeds sporen aftekenden in het vlak kon niet nagegaan worden of hieronder mogelijk sprake is van een tweede niveau met archeologische sporen. Aangezien de bodemopbouw in de rest van het plangebied duidelijk slechts één archeologisch niveau bevatte wordt ervan uitgegaan dat het hier slechts om een lokale verdieping van het archeologisch niveau gaat.

Algemeen beschouwd bevindt het hoogste punt van het archeologisch vlak zich in het noordwesten (met een hoogte van 51 m TAW), en ligt het laagste punt in het zuidoosten (met een hoogte van 48,13 m TAW).

Het maaiveld bevond zich tussen 48,94 en 52,32 m TAW. Het loopt af van het noorden naar het zuiden, met een dieptepunt in het zuidoosten.

BAAC
 ARCHEOLOGIE EN
 BOUWHISTORIE

Zwalm Rozebekeplein
 Algemeen sporenplan op GRB

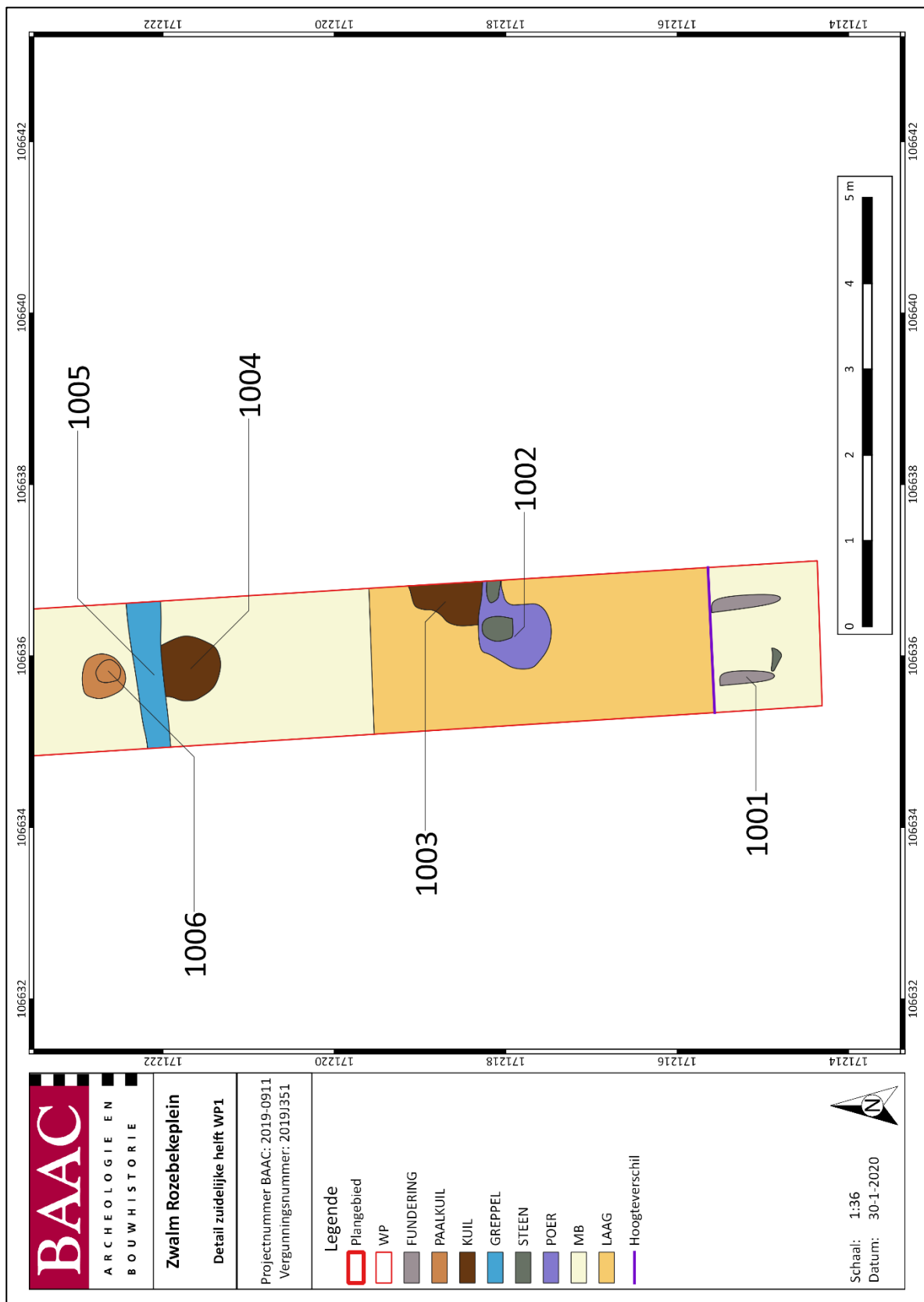
Projectnummer BAAC: 2019-0911
 Vergunningsnummer: 20191351

Legende

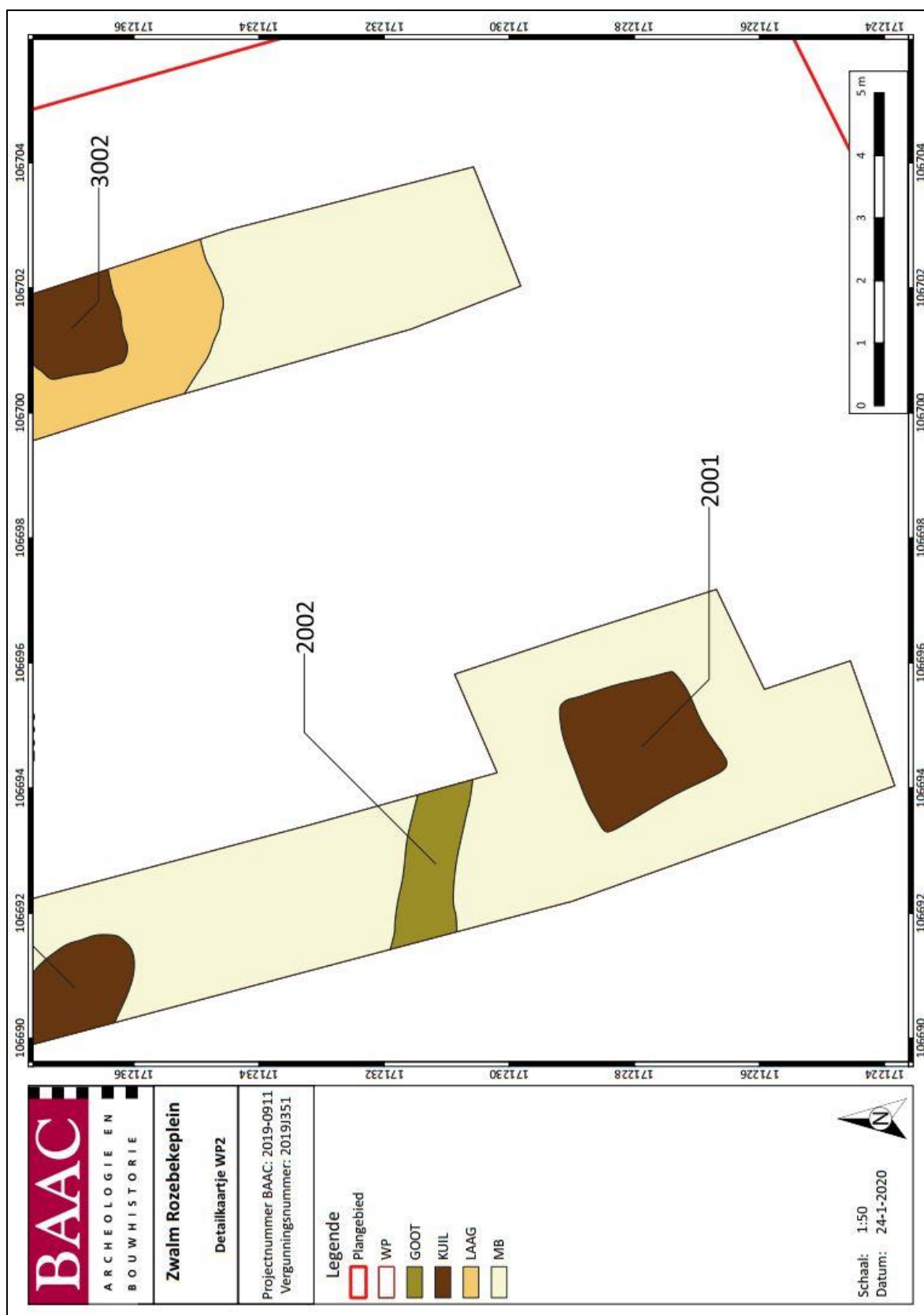
- Plangebied
- WP
- BS GOOT
- FUNDERING
- PAALKUIL
- GOOT
- KUIL
- GREPPEL
- STEEN
- POER
- NATUURLIJK
- VERSTORING
- MB
- LAAG
- MUUR
- Hoogteverschil

Schaal: 1:274
 Datum: 30-1-2020

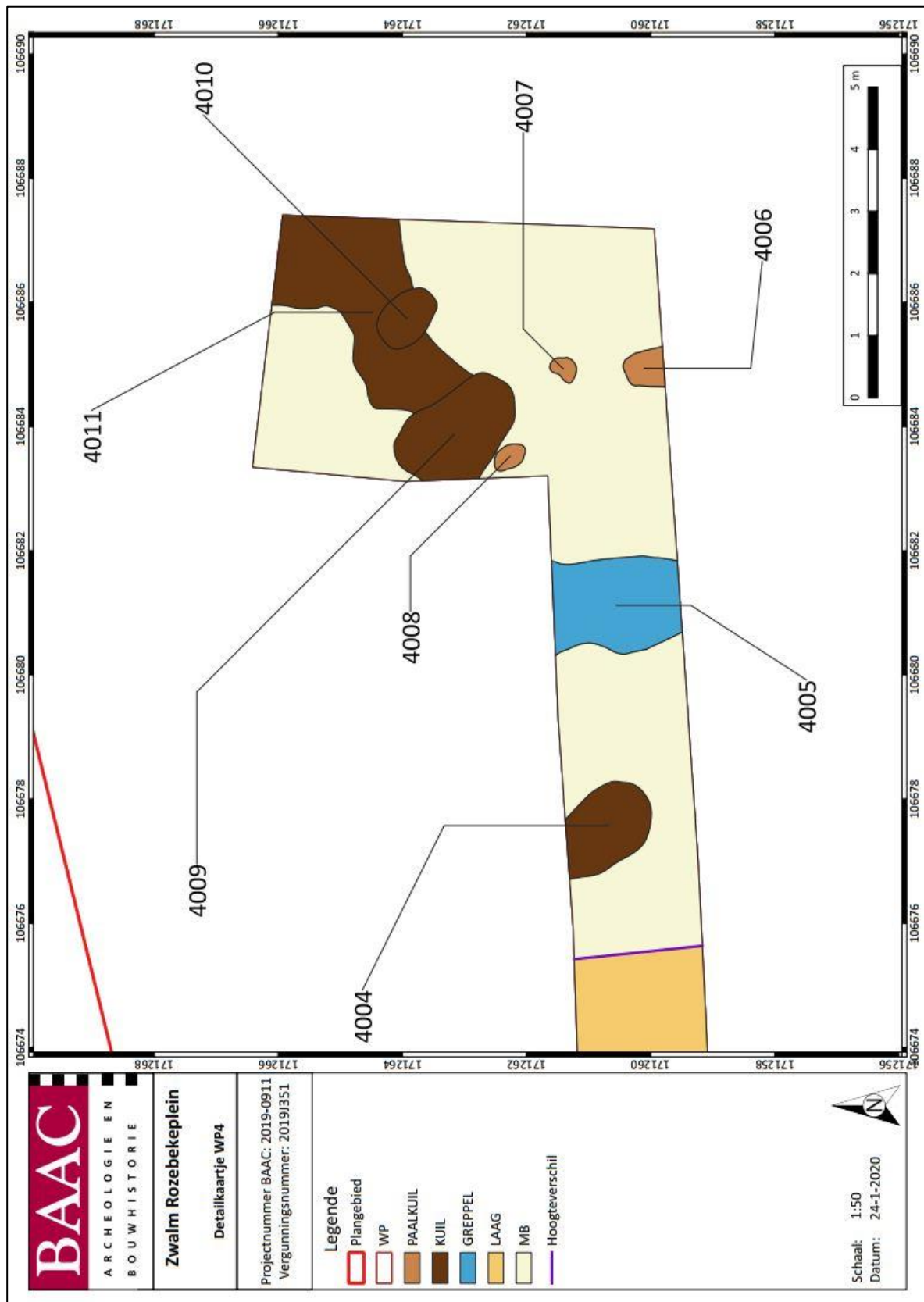
¹³ AGIV 2020a

Plan 7: Detail van de zuidelijke helft van werkput 1 (digitaal; 1:1; 30.01.2020)

Plan 8: Detail van het zuiden van werkput 2 (digitaal; 1:1; 24.01.2020)

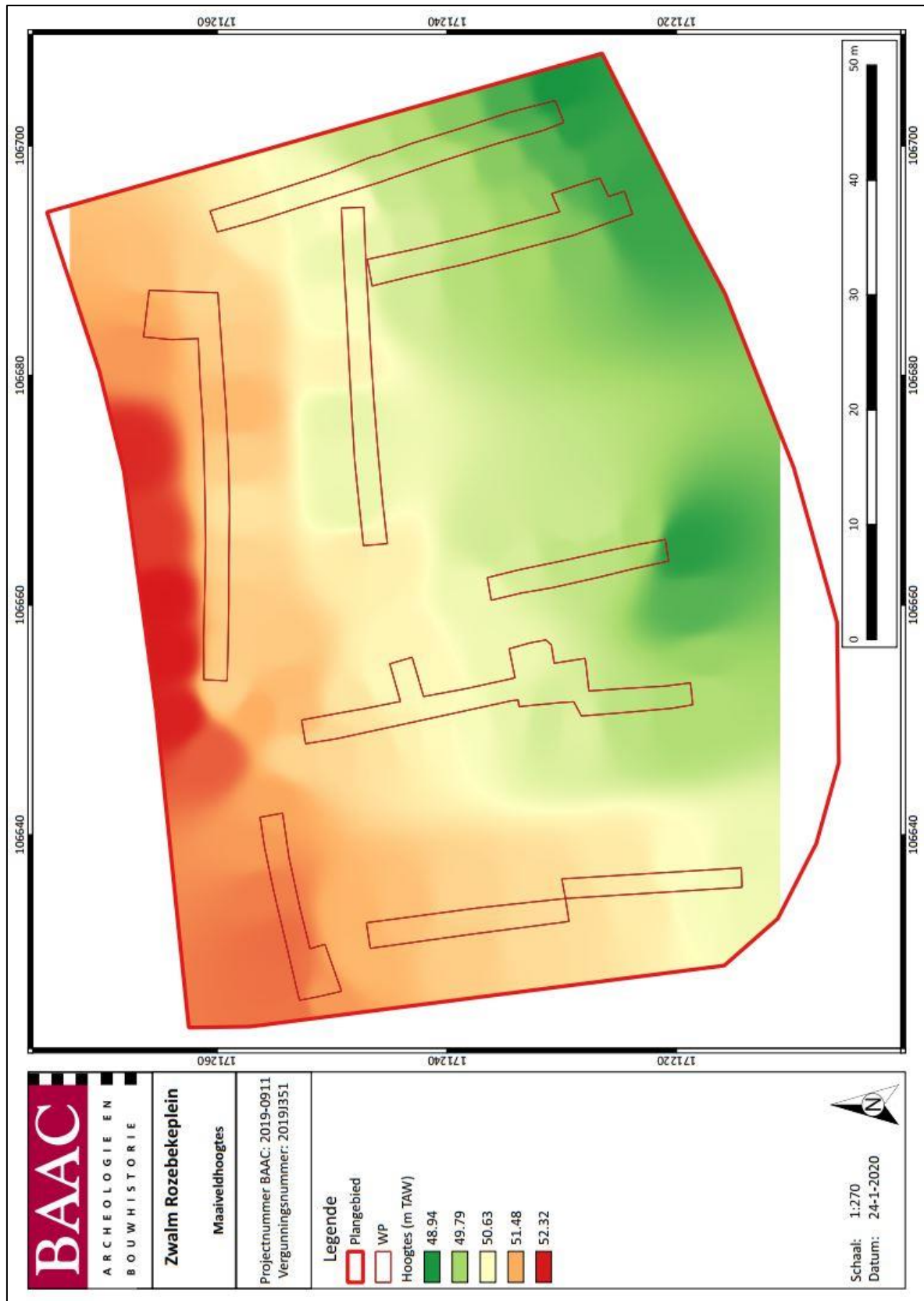
Plan 9: Detail van het oosten van werkput 4 (digitaal; 1:1; 24.01.2020)

Schaal: 1:270
Datum: 24-1-2020

N

Plan 10: Weergave van de vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 24.01.2020)

Plan 11: Weergave van de maaiveldhoogtes (digitaal; 1:1; 24.01.2020)

Harrismatrix van complexe stratigrafie en complexe spoorcombinaties

Niet van toepassing.

Beschrijving sporenbestand*Algemeen*

In totaal werden 55 spoornummers uitgeschreven, en zijn er acht verschillende spoorinterpretaties (Tabel 1). Hieronder worden de aangetroffen sporen op basis van interpretatie besproken.

Tabel 1: Overzicht spoorinterpretaties

INTERPRETATIE	AANTAL
KUIL	36
KUIL/NATUURLIJK	1
PAALKUIL	4
GREPPEL	5
LAAG	5
BAKSTEENGOOT MET INSTEEL	2
POER	1
FUNDERING	1

Kuilen en paalkuilen

Verspreid over het plangebied werden 36 kuilen, 4 paalkuilen en 1 mogelijk niet-antropogene kuil aangetroffen. Binnen de categorie van de **kuilen** werden zowel grote als kleine exemplaren aangetroffen. Aangezien veel kuilen sterk gelijkend waren, wordt hier gekozen om een selectie te bespreken. Voor de volledige opsomming zie Bijlage 6.5.

In de zuidelijke helft van werkput 1, in het zuidwesten van het plangebied, werden enkele sporen aangetroffen in een grijze ophogingslaag die ook in PR1.1 herkend werd. Het gaat om S1003, een onregelmatig gevormde kuil, die oversneden werd door S1002 (een poer, zie hieronder). De heterogene (bruin)grijze vulling was lichtbruin gevlekt en bevatte inclusie van houtskool, kalk en een weinig verbrande leem. In doorsnede werd een maximumdiepte opgetekend van 4 cm. De aanwezigheid van houtskool en verbrande leem is mogelijk een aanwijzing dat het niet zozeer gaat om een kuil als wel om een restant van een zeer lokale brandlaag. Dit is namelijk de enige context die sterke aanwijzingen voor verbranding bevatte binnen het plangebied. Bij de aanleg van het vlak werd

in de vulling materiaal uit de volle middeleeuwen aangetroffen. De grijze ophogingslaag die ook in de coupe aanwezig was leverde materiaal op uit de 13de – 14de eeuw.

Terwijl in werkput 1 zowel grote als kleine kuilen werden aangetroffen, gaat het in werkput 8 voornamelijk om (middel)grote kuilen. Stuk voor stuk waren deze onregelmatig gevormde, heterogene bruingrijze kuilen sterk onderhevig aan bioturbatie in de vorm van plantenwortels, en in combinatie met de vrij scherpe aflijning werd vermoed dat de kuilen niet ouder dan de late middeleeuwen of de nieuwe tijd zouden zijn. Dit vermoeden werd bevestigd door het vondstmateriaal dat in de vulling van enkele kuilen werd aangetroffen en dat gedateerd kan worden in de 15de – 16de eeuw (S8002, S8004) en in de 16de – 17de eeuw (S8011). Ook in doorsnede bleek de vulling sterk gebioturbeerd en heterogeen bruingrijs, met in het geval van S8002 een opgetekende maximumdiepte van 14 cm (Figuur 11).

Figuur 11: S8002 in doorsnede.

In werkputten 3 en 5, in het oosten van het plangebied, werden soortgelijke kuilen aangetroffen. In werkput 5 werd minder bioturbatie in de vulling geregistreerd maar leken meer inclusies van bouwpuin (basteenfragmenten en dergelijke) aanwezig. Enkele kuilen van werkput 3 leverden dateerbaar materiaal op, enerzijds in de 13de – 14de eeuw (S3005), anderzijds in de 16de – 17de eeuw (S3002).

In het zuidoosten van het plangebied werd een opmerkelijke kuil aangetroffen in werkput 2, direct ten oosten van de stalgebouwen van de voormalige boerderij. S2001 tekende zich in het vlak af als onregelmatig vierkant van 2,2 m op 2 m, met een heterogene grijze lichtbruin gevlekte vulling met inclusies van mangaan en houtskool (Figuur 12). Op basis van de vorm en afmetingen werd gedacht aan een mogelijke interpretatie als hutkom, hoewel daar verder geen aanwijzingen voor aanwezig waren. In de vulling werd bij de aanleg van het vlak één enkel aardewerkfragment afkomstig uit de volle middeleeuwen aangetroffen. Op 7 m ten noorden van dit spoor werd VNR 9 aangetroffen bij de aanleg van het vlak. Deze vondst, die als puntvondst werd ingemeten, bestaat uit een quasi compleet spinsteentje uit lokaal handgevormd grijs aardewerk met een datering in de volle en mogelijk zelfs vroege middeleeuwen. De aanwezigheid van een spinsteentje in de nabijheid van S2001 kan een mogelijke bijkomende aanwijzing zijn voor de interpretatie als hutkom, gezien dit ook binnen een artisanale context geplaatst wordt. Het spinsteentje werd aangetroffen vlakbij S2003, een kuil die zeer moeilijk herkenbaar was in het vlak en op basis van het uiterlijk eerder als natuurlijk werd beschouwd.

Figuur 12: Detailfoto van S2001.

De twee werkputten die zich op het binnenplein van de voormalige boerderij situeerden, werkputten 6 en 7, leverden amper relevante sporen op. Werkput 7 was grotendeels verstoord door de kelder van het voormalige woonhuis. Enkel in het noorden van de werkput, weg van de gebouwen, werden enkele kuilen aangeduid. De meest noordelijk gelegen kuil, S7002, tekende zich af in de vorm van een halve cirkel in het vlak met een heterogene grijze vulling met lichtbruine vlekken. Gezien de doorsnede van 1,8 m werd beslist om de diepte van de kuil te achterhalen door middel van een boring in plaats van een coupe. Uit de boring werd duidelijk dat de kuil een diepte van ca. 38 cm had. Helaas werd in de vulling van de kuilen van werkput 7 geen dateerbaar materiaal aangetroffen. Ook werkput 6 leverde slechts een beperkt aantal sporen op, met als voornaamste kuil S6001. Deze tekende zich af in het zuiden van de werkput af als een duidelijk afgelijnde bruine en grijsblauwe heterogene vulling. Gezien de locatie van de kuil was direct duidelijk dat het om restanten ging van de verdiepte mestkuil die zich ten zuiden van de werkput bevond (Figuur 13).

Figuur 13: Zicht op het zuiden van werkput 6, met S6001 als grijsblauwe verkleuring in het vlak en op de achtergrond de recente verdiepte mestkuil met betonnen wanden (op de foto volgestort met baksteenpuin van de afbraakwerken).

Het uiterste noordoosten van het plangebied leverde ook enkele kuilen op, meerbepaald in werkput 4. Het merendeel bestaat uit onregelmatig gevormde kuilen met een heterogene grijze tot bruingrijze vulling met inclusies van baksteen, die op basis van de vulling als postmiddeleeuws werden geïnterpreteerd. Aardewerk uit één van deze kuilen (S4009) kon gedateerd worden in de 17de – 18de eeuw, wat de vermoedelijke datering van deze kuilen bevestigt. Meest opmerkelijke kuil in dit deel van het plangebied was S4004, een kuil die zich in het dieper aangelegde oosten van de werkput bevond en die ook in de noordelijke werkputwand in PR4.1 werd waargenomen. In de werkputwand gaat de kuil vrij loodrecht naar beneden, in het vlak tekent het spoor zich nog ovaalvormig af met een heterogene grijze tot licht bruingrijs gevlekte vulling (Figuur 14). Een boring wees uit dat het spoor nog een maximumdiepte vertoont van ca. 20 cm. Wat de functie betreft kan het op basis van de vorm en diepte mogelijk om een ontginningskuil gaan. Bij de aanleg van het vlak werd slechts één enkel aardewerkfragment aangetroffen, dit kan gedateerd worden in de late middeleeuwen.

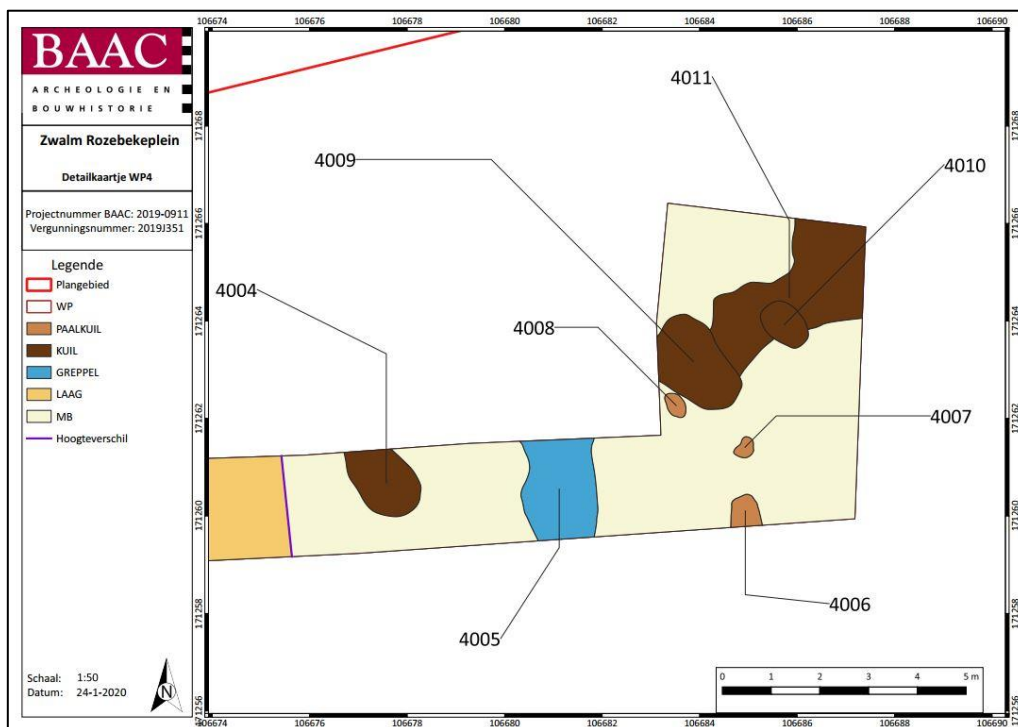
Figuur 14: Detailfoto van S4004 in het vlak.

De **paalkuilen** werden in het zuidwesten (S1006) en het zuidoosten (S4006, S4007 en S4008) aangetroffen. S1006 was de enige paalkuil waarbij zowel in het vlak als in coupe twee vullingen werden herkend (Figuur 15): centraal een heterogene licht gelaagde lichtgroenbruine houtskoolrijke vulling, met onderaan een heterogene licht rozebruine vulling met lichtgroene vlekken en houtskoolspikkels. De vulling leverde echter geen dateerbaar materiaal op. In doorsnede werd een maximumdiepte van 17 cm opgetekend.

Figuur 15: Detailfoto van S1006.

De overige paalkuilen bevinden zich in het uiterste noordoosten van het plangebied, meer bepaald in het kleine kijkvenster dat aan het oostelijke uiteinde van werkput 4 werd aangelegd (Plan 12). De afmetingen van dit kijkvenster bleven noodgedwongen beperkt door de aanwezigheid van leidingen en een beschermde taxus in dit deel van het plangebied. De duidelijk afgelijnde vulling van de paalkuilen was heterogeen (donker)grijs tot bruingrijs met lichtbruine vlekken en inclusies van mangaan, houtskool en baksteenspikkels. S4007 vertoonde in doorsnede een maximumdiepte van 13 cm (Figuur 16). De vulling van de sporen leverde geen dateerbaar materiaal op, en hoewel deze paalkuilen vlakbij elkaar werden aangetroffen lijken ze geen deel uit te maken van een structuur.

Plan 12: Detail van het oosten van werkput 4 (digitaal; 1:1; 24.01.2020).

Figuur 16: S4007 in doorsnede.

Greppels

Binnen het plangebied werden vijf greppels aangetroffen, waarvan het merendeel zich in het noorden situeerde. Enkel S1005, een donkergrijze lichtgroen gevlekte greppel met inclusies van onder andere houtskool, natuursteen en kalk, werd in het zuidoosten van het plangebied aangetroffen. De greppel vertoonde een oost-west oriëntatie maar kon niet gevolgd worden in andere werkputten.

In de noordelijk gelegen werkput 4 werden maar liefst drie greppels herkend, namelijk S4001, S4003 en S4005. S4001, een lichtbruin gevlekte bruingrijze greppel met inclusies van houtskool, bouwkeramiek en kalk, vertoonde een west-oost oriëntatie. Gezien de ligging nabij de noordelijke grens van het plangebied werd deze greppel geïnterpreteerd als mogelijke perceelsgreppel. In de vulling werd aardewerk aangetroffen dat een datering kreeg in de 18^e – 19^e eeuw.

De overige greppels in deze werkput, S4003 en S4005, lopen parallel aan elkaar met een noord-zuid oriëntatie. S4003 tekende zich af in een heterogene laag (S4002, zie hieronder) in het hoger aangelegde westen van de werkput. De heterogene donkerbruingrijze vulling met inclusies van baksteen en kalk leek eerder postmiddeleeuws van aard, een waarneming die werd bevestigd door aardewerk uit de vulling dat een datering kreeg in de 18de eeuw. S4005 bevond zich in het lager aangelegde oosten van werkput 4, en vertoonde een heterogene grijsbruine vulling met inclusies van baksteen, houtskool en natuursteen. Het aardewerk dat bij de aanleg van het vlak in de vulling werd aangetroffen kon gedateerd worden in de 17de – 18de eeuw. Op basis van het aardewerk kan dus geconcludeerd worden dat S4005 mogelijk uit een oudere fase afkomstig is dan S4003.

Figuur 17: Detailfoto van S4005.

De laatste greppel, S5005, bevond zich in het westelijke uiteinde van werkput 5. Hoewel het spoor een noord-zuid oriëntatie vertoonde werd de greppel niet verder noordwaarts in werkput 4 aangetroffen. Een mogelijke verklaring hiervoor is de moeilijke herkenbaarheid van de lichtbruingrijze vulling in het vlak. Bij het aanleggen van dit deel van werkput 5 werd het spoor uiteindelijk pas met zekerheid herkend in de werkputwand. De aflijning van de greppel in de putwand werd geregistreerd als coupe (Figuur 18). Het spoor bevatte slechts één vulling, met een maximumdiepte van 35 cm. De vulling leverde geen dateerbaar materiaal op.

Figuur 18: S5005 in doorsnede.

Lagen

Verspreid over het plangebied werden vijf zeer heterogene onregelmatig gevormde zones aangeduid, die als laag geïnterpreteerd werden. De grootste zone werd in het oosten van het plangebied aangetroffen en omvat zowel S3001 en S3006 uit werkput 3 als S5001 uit werkput 5. Terwijl S3006 en

S5001 zich vrij duidelijk in het vlak aftekenen als heterogene grijsbruin en lichtbruin gevlekte laag, was S3001 lichtbeige met witte tot lichtgrijze vlekken. Op basis van de gelaagdheid van PR3.1 kan deze lichte laag geïnterpreteerd worden als een restant van de brokkelige A/C-horizont dat zich aftekent in de moederbodem. Bij de aanleg van het vlak leverde S3001 een fragment aardewerk op dat gedateerd kan worden in de Karolingische periode (8^e – 9^e eeuw). Dit is tevens het oudste materiaal dat binnen het plangebied werd aangetroffen.

Figuur 19: S3001 (op de voorgrond) en S3006 (centraal) in het vlak.

In het noordwesten van het plangebied werd S8009 aangeduid, een zeer heterogene sterk gebioturbeerde bruine laag met lichtbruine en lichtgrijze vlekken en inclusies van baksteen, mangaan en houtskool. In deze laag, die slechts zeer vaag afgelijnd kon worden in het vlak, tekenden zich verschillende grote kuilen af die op basis van de vulling ten vroegste in de late middeleeuwen of de nieuwe tijd leken te dateren (zie hierboven). Om na te gaan of zich onder deze laag nog een tweede, ouder, archeologische niveau bevond werd hier lokaal een tweede vlak aangelegd (Figuur 20). Hierbij werd enkel moederbodem aangetroffen, waardoor bevestigd werd dat hier slechts één relevant archeologisch niveau aanwezig is.

Figuur 20: Zicht op het tweede vlak in werkput 8, onder S8009.

In het uiterste noorden werd S4002 aangeduid, een heterogene lichtbruin gevlekte bruine laag met inclusies van houtskool, mangaan en ijzer centraal gelegen in werkput 4. Aanvankelijk werd het vlak op dit niveau aangelegd omdat zich in deze laag ook een spoor aftekende (greppel S4003), maar wanneer bij het aanleggen van PR4.1 duidelijk werd dat zich onder deze laag een relevant archeologisch niveau bevond werd het vlak op een dieper niveau aangelegd. S4002 zelf leverde geen dateerbaar materiaal op, maar in S4003 werd materiaal uit de 18de eeuw aangetroffen, en de dieper gelegen greppel S4005 leverde materiaal uit de 17de tot 18de eeuw op. Met de 18de eeuw als terminus ante quem en de 17de tot de 18de eeuw als terminus post quem kan deze laag dus ongeveer in de 17de tot de 18de eeuw gedateerd worden.

Figuur 21: Zicht op S4002 vanuit het westen. Op de achtergrond S4003, een donkere greppel.

De vijfde laag werd tenslotte aangetroffen in het zuiden van werkput 1. De heterogene donkergrijze laag kon zowel in het vlak als in PR1.1 geregistreerd worden (zie Figuur 5 laag 4). Deze laag werd lokaal aangelegd als archeologisch vlak aangezien zich sporen aftekenden bij de aanleg van het vlak, maar de onverstoorte moederbodem bevond zich onder deze laag. In de coupe van kuil S1003 die zich in deze laag aftekende werd materiaal uit de 13de – 14de eeuw aangetroffen.

Overige

Deze categorie omvat drie sporen die niet binnen de bovenstaande spoorcategorieën vallen, namelijk S1001 en S1002 in het zuidwesten van het plangebied en S2002/S6003 in het zuiden en zuidoosten van het plangebied.

S1001 werd aangetroffen in het vlak op een diepte van ca 1m80 onder het maaiveld (48,53 m TAW). Het spoor bestaat uit twee parallelle houten balken met daartussen een natuursteen en enkele baksteenbrokken (Figuur 22) die in situ in de onverstoorte moederbodem lagen. Het spoor werd geïnterpreteerd als mogelijke restanten van een fundering. Gezien de diepte waarop het spoor werd aangetroffen is het mogelijk afkomstig uit een oudere fase binnen het plangebied, maar wegens gebrek aan dateerbaar materiaal kan dit niet met zekerheid aangenomen worden.

Figuur 22: Detailfoto van S1001.

Ook S1002 werd geïnterpreteerd als een vorm van fundering, namelijk een poer. Het spoor, dat zich direct ten noorden van S1001 bevond, was opgebouwd uit één groot fragment Doornikse kalksteen en verschillende kleinere fragmenten ijzerzandsteen in een onregelmatig vierkant grondplan geplaatst zonder mortel (Figuur 23). Hoewel beide funderingselementen (S1001 en S1002) vlakbij elkaar werden aangetroffen zijn ze waarschijnlijk afkomstig uit andere fases binnen het plangebied. S1002 werd namelijk aangetroffen in een grijze ophogingslaag, ongeveer 80 cm boven het niveau van de onverstoorte moederbodem waarin S1001 zich bevond.

Figuur 23: Detailfoto van S1002.

Het andere spoor in deze categorie werd zowel in werkput 6 als in werkput 2 aangetroffen. Het gaat om een goot opgebouwd uit rode en paarse bakstenen in een kalkrijke zandmortel gezet, waarbij de insteek nog duidelijk in het vlak herkenbaar was. In werkput 2 werd deze insteek aanvankelijk als greppel geïnterpreteerd, maar in doorsnede werd duidelijk dat het om een goot ging (Figuur 24). In werkput 6 leverde de insteek aardewerk op dat in de 17de – 18de eeuw gedateerd kan worden. Bij de aanleg van werkput 7 werd de kelder van het voormalige woonhuis aangetroffen, en in de noordoostelijke hoek van de kelder werd de aansluiting met deze bakstenen goot waargenomen (Figuur 25).

Figuur 24: S2002 in doorsnede, met onderaan de bakstenen goot.

Figuur 25: Aansluiting van S2002/S6003 in de noordoostelijke hoek van de kelder van het voormalige woonhuis.

2.2.4 Vondsten

Administratieve gegevens

Tabel 2: Vondsten

VONDSTCATEGORIE	AANTAL
AARDEWERK	35
BOUWKERAMIEK	2
DIERLIJK BOT	1
METAAL	2

Methode en technieken

Per spoornummer zijn alle vondsten bekeken en ingevoerd in de vondstdeterminatietabel. Zo werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de vondsten genoteerd werden. Er is ook getracht om de vondsten van een preliminaire datering te voorzien.

Met uitzondering van de vondstcategorie aardewerk is het vondstmateriaal echter zeer beperkt en leveren de vondsten geen bijkomende informatie op.

Volgende binnen BAAC Vlaanderen aanwezige materiaalspecialisten werden geraadpleegd (zie Tabel 3).

Tabel 3: Geraadpleegde specialisten

VONDSTCATEGORIE	SPECIALIST
ROMEINS BOUWMATERIAAL	S; DE KETELAERE
(POST)MIDDELEEUWS AARDEWERK	O. VAN REMOORTER
METAAL	R. BAKX

Aardewerk

Administratieve gegevens

Vondstnummers: 1, 3, 4, 6-13, 16-29, 31-40.

Methode en technieken van assessment

Alle scherven van Zwalm-Rozebekeplein zijn eerst gedetermineerd op basis van aardewerksoort, daarna is verder gekeken naar vorm en vormdetails, versiering. Uitzonderlijke kenmerken, zoals onder andere het al dan niet verveerd of gefragmenteerd zijn van de scherven is opgenomen in Tabel 4. De scherven waarvan een vorm of versiering kon gedetermineerd worden, zorgen mogelijk voor een nauwere datering.

Zo werden per vondstnummer alle vondsten bekeken en ingevoerd in onderstaande tabel (Tabel 4). Zo werd eerst gekeken naar de vondstcategorie, vervolgens naar de dominante deelcategorie, waarna de belangrijkste gegevens m.b.t. de scherven genoteerd werden. Er werd ook getracht een ruwe datering te plakken op het materiaal. Indien een verfijning van deze datering mogelijk bleek werd dit bij de opmerkingen toegevoegd.

Inventaris

Voor de inventaris wordt verwezen naar Tabel 4, waarin alle data per vondstnummer is verzameld.

Het ingezamelde schervenmateriaal bestaat uit 119 scherven uit de diverse sporen. De bewaring van het materiaal is meestal zeer goed te noemen, maar het aardewerk zelf is sterk gefragmenteerd. Bij de meeste vondstnummers kunnen slechts vaak één of enkele scherven geteld worden. Op basis van de diagnostische elementen en de aanwezige vormen kan voor de meeste sporen op deze manier een datering gegeven worden.

Binnen het aardewerk kunnen volgende aardewerkgroepen herkend worden: handgevormd en gedraaid grijs aardewerk, roodbakend aardewerk, Rijnlands steengoed, faience, porselein. Het aardewerk werd deels in de vullingen van sporen aangetroffen, maar een deel werd ook in ophogingslagen gevonden. Een deel van de vondsten bestaat uit grijs aardewerk, zonder veel diagnostische elementen, waardoor er niet met zekerheid kon gesteld worden of het om volmiddeleeuws, dan wel laatmiddeleeuws grijs aardewerk ging.

Het oudste materiaal kan in de vroege middeleeuwen gedateerd worden. Het gaat hierbij om het handgevormd grijs aardewerk. Binnen deze categorie werden enkele fragmenten aangetroffen, waaronder een randfragment van een kogelpot en een spinsteentje (Figuur 26). De kogelpotrand werd in spoor 3001 aangetroffen (V22) en heeft een korte, schuin uitstaande, extern geschraapte rand. Dit randtype kan in de Karolingische periode gedateerd worden.¹⁴ Een tweede vondst die vermoedelijk in de vroege middeleeuwen moet gedateerd worden is V9. Het gaat om een spinsteentje in lokaal, handgevormd grijs aardewerk. Helaas ontbreekt het voorlopig nog aan een goede detailstudie om dergelijke spinsteentjes duidelijk te kunnen dateren.

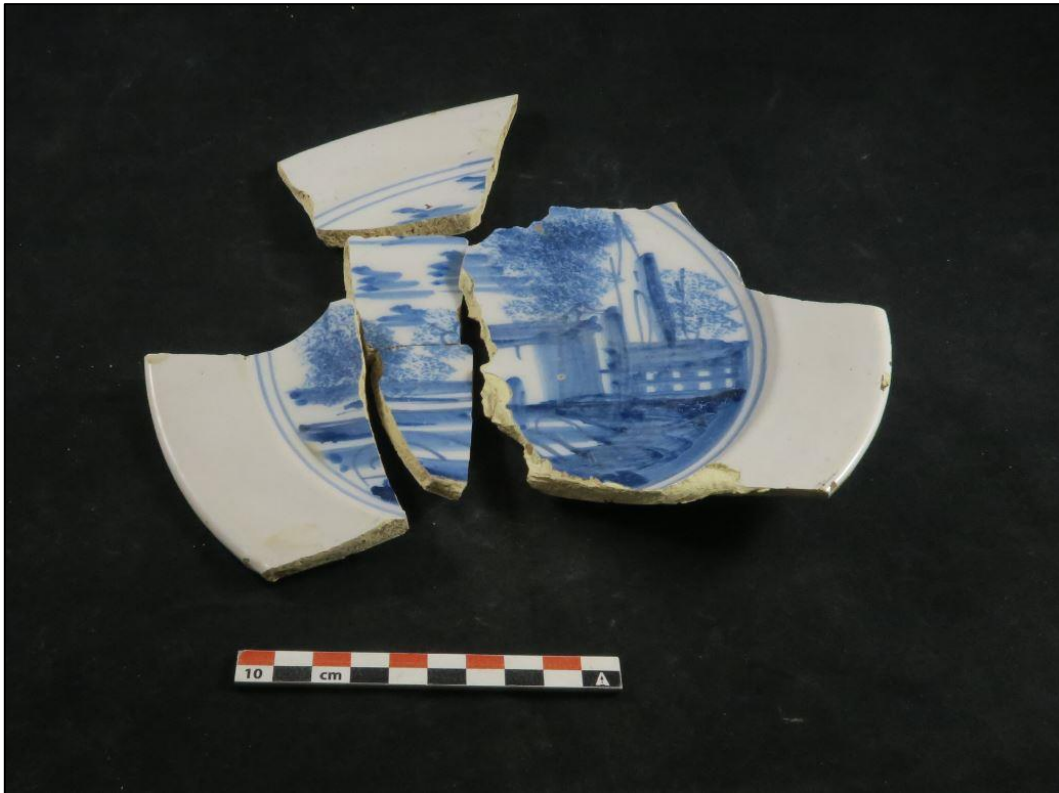

Figuur 26: Foto van de Karolingische randscherf (links, V22) en het vermoedelijk vroegmiddeleeuws spinsteentje (rechts, V9)

Bij het laatmiddeleeuws aardewerk komt voornamelijk gedraaid grijs aardewerk voor, daarnaast werden ook enkele scherven steengoed en roodbakkend aardewerk herkend. Het aardewerk is doorgaans sterk gefragmenteerd en vooral afkomstig uit ophogingslagen. Enkele scherven zijn evenwel afkomstig uit sporen. Er kan dus wel gesproken worden van enige activiteit in de late middeleeuwen.

Uit de nieuwe tijd dateert ook wat vondstmateriaal. Het aardewerk bestaat vooral uit roodbakkend aardewerk, steengoed uit Westerwald, porselein en faience. Het aardewerk is ook in deze fase zeer sterk gefragmenteerd. Een opvallende aanwezig is een quasi compleet bord in faience dat in spoor 4001 gevonden werd (Figuur 27). Het gaat om een bord met op de spiegel een landschapsdecor in een monochrome blauwe beschildering (V26).

¹⁴ DE GROOTE 2008, 113 (type LK2B) en 199-200.

Figuur 27: Detailfoto van het faiencebord met landschapsdecor (V26)

Tabel 4: Overzicht van de vondsten op basis van een gereduceerde assessmenttabel

VNR	SPOOR	VONDST-CATEGORIE	DOMINANTE DEELCATEGORIE	TELLING	CHRONOLOGIE	BIJZONDERE KENMERKEN	OPM
1	AAVL 1	AW	gedraaid grijs	10	LME	1 rand teil grijs, 7 wand grijs, 1 wand SG met zoutglazuur, 1 bodem standvin kookkan rood	14e
3	onder de balk	AW	roodbakkend	2	NT	2 wanden rood	
4	30 tot 50 cm	AW	roodbakkend	5	NT	1 rand voorraadpot, 1 oor, 2 passende bodems bord met sgraffitooversiering, 1 wand SG met zoutglazuur	17e-18e
6	AAVL 1	AW	gedraaid grijs	22	LME	wandfragmenten, verschillende zijn afgeschilderd, slecht baksel	
7	1.003	AW	gedraaid grijs	1	VOL ME	1 wand, fijn baksel	
8	AAVL 1	AW	gedraaid grijs	2	VOL ME	2 passende wandfragmenten	
9	AAVL 1	AW	handgevormd grijs	2	VOL ME	1 quasi compleet spinsteentje	
10	donkere laag, greppel?	AW	roodbakkend	2	LME	1 wand, 1 rand teil met bandvorm	14e
11	zuiden WP	AW	steengoed	2	LME	1 rand en 1 passende hals drinkkan Raeren SG	15e-16e
12	AAVL 1	AW	gedraaid grijs	1	LME-NT	1 wand	
13	2002	AW	gedraaid grijs	1	LME	1 wand	
16	AAVL 1 N helft	AW	handgevormd grijs	2	VOL ME	2 passende wanden HGV grijs	

17	grijze ophogingslaag naast coupe S1003	AW	gedraaid grijs	7	LME	2 randen (voorraadpot en kom/teil), 4 wand, 1 lensbodem	13e-14e
18	ophoging boven 2001	AW	roodbakkend	3	LME-NT	3 passende bodemfragmenten, kom of bord, bodem met standvin	
19	2002	AW	gedraaid grijs	4	LME-NT	2 oudere grijze scherven, 2 jongere scherven (wand rood en wand Westerwals SG)	
20	ophoging naast 2001 in kijkvenster	AW	gedraaid grijs	1	LME	1 rand/oor grape grijs aw, haakoor	14e
21	2.001	AW	handgevormd grijs	1	VOL ME	1 wand hgv grijs	
22	3.001	AW	handgevormd grijs	1	VME	1 rand kogelpot, extern geschraapt	Karolingisch
23	3002	AW	roodbakkend	2	NT	1 rand teil, 1 bodem op standring, papkom?	16e-17e
24	3004	AW	gedraaid grijs	1	VOL ME-LME	1 klein wand, kookpot/kogelpot	
25	3005	AW	gedraaid grijs	1	LME	1 rand kom	13e-14e
26	4001	AW	faience	20	NT	16 fragmenten zelfde bord in Faience, standvlak, monochroom blauw landschap, 2 wanden rood, 2 bodem papkom met intern slib en koperhoudend loodglazuur rood	18e-19e
27	4003	AW	roodbakkend	3	NT	1 wandje kapucijnerporselein, 1 oortje papkom, 1 pootje rood	18e
28	4004	AW	roodbakkend	1	LME	1 wand, niet geglazuurd	
29	4005	AW	roodbakkend	3	NT	2 wanden rood, 1 wandje Westerwald SG	17e-18e
31	5002	AW	roodbakkend	1	LME-NT	1 wand kookpot rood aw	
32	6001	AW	roodbakkend	1	LME-NT	1 aanzet standvin rood aw	
33	6003	AW	roodbakkend	5	NT	1 rand kom, 3 wand, 1 bodem op standvlak (beker?)	17e-18e
34	Profiel 1 L2	AW	handgevormd grijs	1	VOL ME	1 wandje	
35	7001	AW	gedraaid grijs	2	VOL ME-LME	2 wanden grijs	
36	8002	AW	roodbakkend	3	LME-NT	1 bodem op standvin (teil, kom,...) 2 wanden rood	15e-16e
37	8004	AW	steengoed	1	LME-NT	1 rand drinkkan SG uit Raeren	15e-16e
38	8005	AW	roodbakkend	1	LME-NT	1 zeer klein wandfragment	
39	8011	AW	roodbakkend	3	NT	1 bodem kan grijs, standvlak, 1 rand en 1 wand hoge bekervorm rood aw	16e-17e
40	4009	AW	steengoed	1	NT	1 rand bolle drinkkan Westerwald SG	17e-18e

Conservatie en behandeling

Er zijn geen aardewerkvondsten gedaan die verdere conservatie of behandeling nodig hebben.

Potentieel op kenniswinst

Op basis van het assessment op het aardewerk hebben de meeste vondsten hun informatiewaarde reeds behaald. De meeste vondsten kunnen enkel gebruikt worden om de sporen te dateren en een beperkt inzicht te geven in de materiele cultuur van de vroege middeleeuwen, late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Het lijkt er op dat het terrein lange tijd in gebruik is gebleven. Er zijn geen contexten aanwezig waarbij er verdere studie nodig is.

Bouwkeramiek

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden twee vondstcontexten met bouwkeramiek (V2 en V15) aangetroffen.

V2 betreft een fragment rode baksteen die werd ingezameld bij het aanleggen van het vlak in de meest westelijk gelegen werkput 1.

V15 omvat twee fragmenten bouwkeramiek die werden aangetroffen in het oosten van het plangebied in S2003, een kuil of laag die als mogelijk natuurlijk werd geïnterpreteerd. Het grootste fragment is afkomstig van een tegula, het kleinere fragment is afkomstig van een imbrex. Beide fragmenten hadden een functie als dakbedekking en kunnen gedateerd worden in de Romeinse periode.

Metaal

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden slechts twee metaalfragmenten (V5 en V14) aangetroffen.

V5 werd aangetroffen bij de aanleg van het vlak in werkput 1, de meest westelijk gelegen werkput in het plangebied. Het betreft twee fragmenten lood die sterk aangetast zijn door corrosie.

V14 werd in het oosten van het plangebied aangetroffen, in de Ap2-horizont. Op een diepte van ca. 70 cm onder het maaiveld werd een kleine munt aangetroffen, met een diameter van ca. 1,6 cm. De munt was aan weerszijden sterk onderhevig aan corrosie waardoor geen datering kon achterhaald worden. Puur op basis van de vormkenmerken lijkt het eerder tot de late middeleeuwen of de nieuwe tijden te behoren, maar dit kan niet met zekerheid achterhaald worden.

Beide metaalvondsten leverden dus geen bijkomende informatie op.

Dierlijk bot

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd slechts één fragment (V30) dierlijk botmateriaal aangetroffen. Het betreft een klein fragment van 3,5 cm op 2 cm dat verder geen informatie opleverde.

2.2.5 Stalen

Er werden geen stalen genomen voor verdere analyse ten behoeve van absolute dateringen (14C, OSL), micromorfologisch onderzoek, textuuranalyse of palynologisch onderzoek. Het aanwenden van deze technieken valt niet binnen de doelstelling van dit vooronderzoek.

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het vondstmateriaal dat binnen het plangebied werd aangetroffen dateert uit verschillende periodes, gaande van de Romeinse periode tot de nieuwe tijd. Niet alle vondsten kunnen echter direct gelinkt worden aan de aangetroffen sporen, een groot deel van het dateerbaar vondstmateriaal is afkomstig uit ophogingslagen. Het dateerbare materiaal dat werd aangetroffen in de vulling van de sporen was meestal zeer beperkt in aantal, in de meeste gevallen gaat het slechts om één fragment. Gezien de bioturbatie van de bodem binnen het plangebied kan het materiaal ook intrusief aanwezig zijn in de sporen. Algemeen vormt het aangetroffen vondstmateriaal dus louter een aanwijzing dat het terrein gedurende lange tijd in gebruik geweest is, vanaf de Romeinse periode tot de nieuwste tijden.

Het oudste materiaal lijkt zich te concentreren binnen het oosten van het plangebied, met de vondst van materiaal uit de Romeinse periode tot de nieuwe tijden. Het materiaal uit de Romeinse periode betreft echter slechts twee fragmenten bouwmaterialen en is afkomstig uit een kuil die als mogelijk natuurlijk werd geïnterpreteerd. Het materiaal uit de Karolingische periode gaat om slechts één randfragment dat werd aangetroffen in een grote laag die sterk gebioturbeerd was, en een spinsteentje. Het vroegmiddeleeuws spinsteentje werd aangetroffen bij de aanleg van het vlak maar was niet gelinkt aan een spoor.

De periodes die het sterkst vertegenwoordigd zijn binnen het plangebied zijn de late middeleeuwen en de nieuwe tijden. Het betreft voornamelijk (middel)grote kuilen met beperkte diepte die verspreid over het plangebied in het vlak aanwezig waren. De kuilen maken geen deel uit van een structuur maar vormen louter een bewijs van het gebruik van de terreinen ter hoogte van het plangebied van de late middeleeuwen tot de nieuwe tijden. Aangezien geen bewoningssporen werden aangetroffen en geen duidelijk bewijs voor artisanale activiteiten gaat het vermoedelijk eerder om *off-site* fenomenen.

2.3.2 Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek

- Aardkundige bevindingen

Zoals aangehaald in paragraaf 2.2.1.2 Geologie en landschap werd in de bureaustudie bij de archeologienota "*Archeologienota Zwalm, Rozebekeplein*" (ID 968)¹⁵ aangegeven dat het onderzoeksgebied gekarteerd staat als bebouwde zone (OB) en sterk afgegraven gronden (OT). In de omgeving van het plangebied bevinden zich matig droge leembodems zonder profiel (Acp), matig droge leembodems met textuur B-horizont (Aca) en droge leembodems met textuur B-horizont (Aba1). Bij het vooronderzoek met ingreep in de bodem werden voldoende profielen aangelegd, waarbij duidelijk werd dat de bodemopbouw sterke variaties vertoonde binnen het plangebied. Enkel in het oosten van het plangebied werd een Bw-horizont aangetroffen.

- Historisch archeologisch en cultureel kader

Op basis van de bureaustudie bij de archeologienota "*Archeologienota Zwalm, Rozebekeplein*" (ID 968)¹⁶ werd een hoge verwachting geformuleerd voor sites uit de Romeinse periode. Dit was enerzijds gebaseerd op de landschappelijke ligging van het plangebied op een flank van een heuvelrug die uitkijkt op de vallei van de Zwalmbeek waardoor voor een groot deel een Romeinse weg loopt. Anderzijds op de waarneming dat de regio in de Romeinse periode relatief intensief bewoond was. Dit hoog verwachtingspotentieel werd niet bevestigd door het proefsleuvenonderzoek, aangezien het

¹⁵ HERTOOGHS 2016

¹⁶ HERTOOGHS 2016

enige vondstmateriaal uit de Romeinse periode twee fragmenten bouw materiaal betreft die in een vermoedelijk natuurlijke kuil werden aangetroffen.

Tevens werd de mogelijkheid geformuleerd dat zich onder de huidige hoevegebouwen of elders binnen het plangebied een voorganger van de huidige hoeve bevond, maar hiervan werden geen duidelijke sporen aangetroffen bij het proefsleuvenonderzoek.

Tenslotte werd een middelhoge verwachting geformuleerd voor archeologische sites uit de metaaltijden tot late middeleeuwen/nieuwe tijd. Hoewel binnen het plangebied geen sprake is van een concrete archeologische site werd wel voornamelijk vondstmateriaal uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd aangetroffen. Dit materieel is afkomstig uit kuilen die verspreid over het plangebied werden aangetroffen, en enkele greppels in het noorden van het plangebied. Structuren uit deze periode werden niet aangetroffen.

In het uiterste zuidwesten van het plangebied werden op verschillende archeologische niveaus, funderingssporen aangetroffen. Een fundering opgebouwd uit houten balken en natuursteen bevond zich op een lager niveau, terwijl direct ten noorden daarvan 80 cm hoger een natuurstenen poer in het vlak zat. Gezien de nabijheid van de dorpskerk werd in de archeologienota "*Archeologienota Zwalm, Rozebekeplein*" (ID 968)¹⁷ vermeld dat binnen het plangebied mogelijk sporen aangetroffen kunnen worden die te maken hebben met de middeleeuwse ontstaansgeschiedenis van Rozebeke. Het wordt mogelijk geacht dat het plangebied waarschijnlijk reeds sinds het ontstaan van Rozebeke bebouwd was. De funderingssporen die werden aangetroffen in het zuidwesten van het plangebied, vlakbij de kerk, kaderen mogelijk binnen deze context. Hoewel deze sporen geen datering kregen gaat het hier mogelijk om restanten van bebouwing binnen de middeleeuwse dorpskern van Rozebeke. Dit zijn echter de enige sporen die hier vermoedelijk aan gelinkt kunnen worden, de overgrote meerderheid van de aangetroffen sporen bestaat uit kuilen en enkele greppels die louter een bewijs vormen voor de menselijke aanwezigheid binnen het perceel tijdens de late middeleeuwen en de nieuwe tijd.

2.3.3 Verwachting archeologisch erfgoed

Bij het vooronderzoek met ingreep in de bodem werden verspreid over het plangebied archeologische sporen aangetroffen die op basis van het (beperkte) vondstmateriaal gedateerd kunnen worden in verschillende periodes. In dit onderdeel wordt per periode een inschatting gemaakt van de verwachting van het archeologisch erfgoed binnen het plangebied.

De oudste periode die binnen het plangebied werd aangetroffen is de Romeinse periode. Deze werd in het oosten van het plangebied echter zeer beperkt vertegenwoordigd in de vorm van twee fragmenten bouw materiaal afkomstig uit een mogelijk natuurlijk spoor. De verwachting voor de Romeinse periode binnen het plangebied is dan ook laag.

Ook indicaties uit de vroege middeleeuwen werden enkel in het oosten van het plangebied aangetroffen. Het omvat enerzijds één fragment aardewerk in een zeer heterogene laag, en anderzijds een spinsteentje dat als puntvondst werd ingemeten en bij de aanleg van het vlak werd aangetroffen. Wegens het heterogene karakter van de laag waarbinnen de vroegmiddeleeuwse scherf werd aangetroffen is het heel goed mogelijk dat dit materiaal slechts intrusief aanwezig is. Voor de vroegmiddeleeuwse periode is de verwachting binnen het plangebied dus laag.

De late middeleeuwen en de nieuwe tijd waren het best vertegenwoordigd in het sporenbestand binnen het plangebied, voornamelijk in de vorm van (middel)grote kuilen met een heterogene vulling en een beperkte diepte in doorsnede. In het noorden van het plangebied kregen ook enkele greppels deze datering. Hoewel het vondstmateriaal gefragmenteerd was en eerder in kleine hoeveelheden

¹⁷ HERTOOGHS 2016

aanwezig was geeft het toch een indicatie van menselijke aanwezigheid binnen het plangebied in deze periodes. Gezien de grote hoeveelheid sporen die voor deze periodes verspreid over het plangebied werden aangetroffen kan gesteld worden dat de verwachting voor het aantreffen van sporen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd binnen de rest van het plangebied hoog ligt. Dit impliceert echter geen hoog potentieel op kennisvermeerdering gezien het enkel om kuilen gaat en geen structuren werden aangetroffen.

2.3.4 Syntheseplan

Op de synthesekaart (Plan 13) worden de vlakhoogtes binnen de aanlegde sleuven weergegeven op het inplantingsplan met de hoogtepijlen van de geplande ingrepen. Ook de drie aangeduide zones met mogelijk hoger kennispotentieel worden aangeduid, evenals zones waar de ondergrond niet verstoord zal worden, enerzijds door de stalgebouwen die behouden blijven in het zuiden van het plangebied, en anderzijds door de aanwezigheid van leidingen en een beschermde taxus in het noorden van het plangebied.

In het zuidwesten van het plangebied (1) bevond het archeologisch vlak zich ter hoogte van de afgebakende zone op ca. 48,8 m TAW, terwijl uit het inplantingsplan met de toekomstige verstoringsdieptes blijkt dat in deze zone geen ingrijpende werken zullen worden uitgevoerd. Het archeologisch niveau zal dus onaangeroerd en afgedekt blijven door de ophogingslagen die in PR1.1 werden opgetekend.

In het noorden van het plangebied (2) was het archeologisch vlak ter hoogte van de afgebakende zone aanwezig op ca. 49,5 tot 50,3 m TAW. Hier wordt enkel de funderingskoffer van de toekomstige weg tot 50 cm onder het maaiveld afgegraven. Aangezien het maaiveld hier werd vastgesteld op een niveau van 51,65 m TAW zal ook hier het archeologisch niveau met ruime tussenafstand zeker niet geraakt worden.

In het zuidoosten van het plangebied (3) tenslotte bevond het archeologisch vlak zich ter hoogte van de afgebakende zone op ca. 48,12 m TAW. In het inplantingsplan van de toekomstige werken wordt in deze zone slechts een verstoring tot ca. 49,0 m TAW ingepland, waardoor ook in deze zone geen archeologie zal verstoord worden.

Uit het archeologisch onderzoek is gebleken dat de mogelijke sporenniveaus worden afgedekt en zo ook beschermd door een dik opgebracht grondpakket. Wanneer de resultaten van het vooronderzoek tegen deze bouwplannen worden gehouden, is het dus duidelijk dat de ontgravingen die gepaard gaan met de nieuwbouw, specifiek ter hoogte van de mogelijk interessante sporen, niet diepgaand en verstorend genoeg zijn, of zelf helemaal afwezig. Centraal op het terrein en ook ter hoogte van de diepere ingrepen, zoals bij de waterputten, werd geen relevante archeologie aangetroffen.

Plan 13: Syntheseplan (digitaal; 1:1; 31.01.2020)

2.3.5 Onderzoeksvragen: antwoorden

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?

De bodemopbouw vertoonde binnen het plangebied grote verschillen. Het merendeel van de aangetroffen lagen betreft heterogene Ap-horizonten en ophogingslagen, met inclusies van bouwpuin (baksteen, kalk) en houtskool. In het uiterste zuidwesten van het plangebied is mogelijk sprake van meerdere archeologische niveaus, met een niveau op ca. 48,53 m TAW (1,80 m onder het maaiveld) en een niveau op 49,33 m TAW. Dit is de enige zone binnen het plangebied met mogelijk meerdere archeologische niveaus. In het oosten van het plangebied was lokaal een gebioturbeerde Bw-horizont met verbruining aanwezig, met daaronder meerdere Cg-horizonten (afgebakend op basis van de hoeveelheid ijzervlekken). In het zuidoosten werd onder de bovenste ophogingslaag een zeer brokkelige en vlekkerige A/C-horizont aangetroffen die mogelijk een restant is van een oude akkerlaag. Het brokkelige en vlekkerige karakter van deze laag is te wijten aan landgebruik in het verleden. In het uiterste noorden van het plangebied werden boven de moederbodem drie verschillende Ap-horizonten aangetroffen. PR7.1 tenslotte werd aangelegd op het binnenplein van de voormalige hoeve en vertoonde een opvallend andere bodemopbouw dan de rest van het plangebied. Onder de recente Ap-horizont en een dik ophogingspakket werden namelijk verschillende dunnere Ap-horizont waargenomen, met een mangaanrijke bruine laag die slechts kortstondig aan de oppervlakte gelegen heeft en kan gelinkt worden aan de hoeve die direct ten zuiden van dit profiel aanwezig was.

- Zijn er tekenen van erosie/sedimentatie? In hoeverre is de bodemopbouw intact?

Hoewel de bodemopbouw binnen het plangebied sterk varieerde werden overal één of meerdere Ap-horizonten of ophogingspakketten aangetroffen. In het noorden en het uiterste zuidwesten was sprake van respectievelijk drie en vier ophogingspakketten, terwijl in het oosten van het plangebied slechts één of twee Ap-horizonten aanwezig waren. Een Bw-horizont werd enkel lokaal in het oosten van het plangebied aangetroffen, in PR2.1 en PR5.1. Deze verweringshorizont met verbruining was sterk gebioturbeerd. Samengevat kan dus gesteld worden dat erosie enkel lokaal in het oosten van het plangebied aanwezig was, terwijl sedimentatie binnen het volledige plangebied werd vastgesteld. Ondanks de vele ophogingslagen was het archeologisch niveau nog intact aanwezig, met in het uiterste zuidwesten zelfs mogelijk twee archeologische niveaus.

- Waardoor kan het eventueel ontbreken van een horizont verklaard worden?

Hiervoor zijn meerdere verklaringen mogelijk. Mogelijk kwamen de bodemhorizonten nooit tot ontwikkeling binnen het plangebied. Ofwel waren ze indien wel aanwezig, opgenomen in de ploeglaag of afgegraven alvorens de ophogingspakketten werden afgezet. Gezien de lokale variatie binnen het plangebied kan het mogelijk om een combinatie van bovenstaande factoren gaan.

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?

Binnen het plangebied waren sporen aanwezig. Het merendeel bestond uit (middel)grote kuilen, met daarnaast enkele greppels, een postmiddeleeuwse bakstenen goot met insteek, enkele funderingsspooren, enkele heterogene gebioturbeerde lagen en tenslotte een paar mogelijke paalkuilen. Ondanks de aanwezigheid van enkele paalkuilen werden geen bewoningsspooren aangetroffen. De sporen leverden slechts een kleine hoeveelheid aardewerk op, waardoor de datering met enige voorzichtigheid beschouwd moet worden. Het vondstmateriaal leverde dateringen op van de Romeinse periode tot de nieuwe tijd, maar het merendeel van de sporen kon gedateerd worden in de late middeleeuwen en de nieuwe tijd en vormen dus een aanwijzing voor menselijke aanwezigheid en landbewerking binnen het plangebied in deze periodes. Een spinsteentje dat bij de aanleg van het

vlak werd aangetroffen kan wijzen op mogelijke artisanale activiteiten in het oosten van het plangebied. Een vierkante kuil in dit deel van het plangebied valt mogelijk in deze context te plaatsen, aangezien deze een mogelijk als hutkom fungeerde. Hiervoor werden echter verder geen aanwijzingen aangetroffen.

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

Alle sporen zijn matig bewaard gebleven.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Binnen het plangebied werden geen structuren aangetroffen.

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Een datering van de sporen kan slechts met de nodige voorzichtigheid gebeuren, aangezien het in veel gevallen slechts gaat om een datering op basis van één fragment aardewerk. De bodem was zeer heterogeen en lokaal sterk gebioturbeerd, waardoor vondstmateriaal intrusief aanwezig kan zijn in de sporen. Het vondstmateriaal leverde dateringen op vanaf de Romeinse periode tot de nieuwe tijd, met een dominantie in de late middeleeuwen en de nieuwe tijd.

- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?

Ondanks de nabijheid van het plangebied naast de kerk van Rozebeke werden binnen het plangebied geen bewoningssporen aangetroffen. Enkel in het zuidwesten, de zone die zich het dichtst bij de kerk bevindt, werden twee funderingssporen aangetroffen die mogelijk gelinkt zijn aan de middeleeuwse ontstaansgeschiedenis van Rozebeke. Het overgrote merendeel van de aangetroffen sporen betreft (middel)grote kuilen met een relatief ondiepe vulling. Deze vormen het bewijs voor menselijke aanwezigheid binnen het plangebied en zijn het resultaat van landbewerking binnen het perceel. De A/C-horizont die in het zuidoosten van het plangebied in PR3.1 werd waargenomen is mogelijk een oude akkerlaag, met een brokkelig en vlekkelig karakter door landbewerking met de ploeg. In PR7.1, in het zuiden van het plangebied ten noorden van de voormalige hoevegebouwen, werden onderaan verschillende dunne Ap-horizonten aangetroffen. Een mangaanrijke laag hiervan werd gelinkt aan het landgebruik in verband met de oude hoeve op deze locatie.

Op basis van de landschappelijke ligging werd bij de bureaustudie een hoge verwachting voor de Romeinse periode vooropgesteld. Het plangebied bevindt zich namelijk op de flank van een heuvelrug die uitkijkt op de vallei van de Zwalmbeek, die voor een groot deel doorkruist wordt door een Romeinse weg. Binnen het plangebied werden echter geen sporen aangetroffen uit de Romeinse periode.

Uit het archeologisch onderzoek is verder gebleken dat de mogelijke sporenniveaus worden afgedekt en zo ook beschermd door een metersdik opgebracht grondpakket.

- Kunnen de sporen gelinkt worden nabijgelegen Romeinse vindplaatsen of Romeinse weg?

Het vondstmateriaal dat in de Romeinse periode gedateerd kan worden is zeer beperkt en bestaat enkel uit twee fragmenten bouw materiaal die aangetroffen werden in een mogelijk natuurlijke kuil. Op basis van dit vondstmateriaal kunnen dus geen sporen gelinkt worden aan nabijgelegen Romeinse vindplaatsen of de Romeinse weg.

- Bevinden er zich funderingen van oudere fasen van de (gesloopte) semi-gesloten hoeve in de bodem?

De enige funderingssporen binnen het plangebied werden in het uiterste zuidwesten aangetroffen. Het betreft een poer en een fundering in hout, die niet met zekerheid aan de hoeve gelinkt kunnen worden. Vermoedelijk bevinden de resten van deze historische bewoning zich onder de nog bestaande en te behouden bebouwing of werden deze in de loop der tijd verwijderd, bijvoorbeeld bij de bouw van de latere panden.

- Kunnen de sporen gelinkt worden aan de ontstaansgeschiedenis van Rozebeke?

De funderingssporen in het uiterste zuidwesten van het plangebied kunnen mogelijk gelinkt worden met de middeleeuwse ontstaansgeschiedenis van de dorpskern van Rozebeke. Het gaat om een poer opgebouwd uit natuurstenen, en een dieper gelegen fundering opgebouwd uit tweeparallelle houten balken met natuursteen. De overige sporen die binnen het plangebied werden aangetroffen bestaan voornamelijk uit kuilen en enkele greppels, bewoningssporen werden niet aangetroffen. Op basis van het vondstmateriaal wordt het merendeel van deze kuilen en greppels gedateerd in de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. De sporen vormen een bewijs van de menselijke aanwezigheid en de bewerking van het land binnen het plangebied in deze periodes. Vermoedelijk situeert de oude bewoningskern van Rozebeke zich dus buiten het plangebied.

- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?

Het merendeel van de aangetroffen sporen kan algemeen geïnterpreteerd worden als kuilen, die op basis van het beperkte vondstmateriaal voornamelijk gedateerd kunnen worden in de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Slechts enkele kuilen bevatten vondstmateriaal uit de volle middeleeuwen. Ouder vondstmateriaal kon niet met zekerheid aan sporen gelinkt worden.

Er kunnen geen concrete archeologische vindplaatsen afgebakend worden.

- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?

Uit het archeologisch onderzoek is gebleken dat de mogelijke sporenniveaus worden afgedekt en zo ook beschermd door een metersdik opgebracht grondpakket. De aangetroffen sporen kenden een gemiddelde bewaringstoestand.

- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Gezien de meerderheid van de aangetroffen sporen kuilen betreft en binnen het plangebied geen nederzettingssporen of duidelijke aanwijzingen voor artisanale activiteiten werden aangetroffen, wordt gesteld dat hier sprake is van *off-site* fenomenen. De waarde van de archeologische relictten wordt als laag beschouwd.

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?

Uit het archeologisch onderzoek is gebleken dat de mogelijke sporenniveaus worden afgedekt en zo ook beschermd door een metersdik opgebracht grondpakket. Wanneer de resultaten van het vooronderzoek tegen de bouwplannen worden gehouden, is het duidelijk dat de ontgravingen die gepaard gaan met de nieuwbouw, specifiek ter hoogte van de mogelijk interessante sporen, niet diepgaand en verstorend genoeg zijn, of zelf helemaal afwezig. Centraal op het terrein en ook ter

hoogte van de diepere ingrepen, zoals bij de waterputten, werd geen relevante archeologie aangetroffen.

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Niet van toepassing.

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - o Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?

Niet van toepassing.

- o Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?

Niet van toepassing.

- o Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

Niet van toepassing.

- o Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Niet van toepassing.

2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Het merendeel van de aangetroffen sporen die verspreid binnen het plangebied werden aangetroffen zijn (middel)grote kuilen die op basis van een beperkt aantal vondsten gedateerd kan worden in de late middeleeuwen en de nieuwe tijden. In doorsnede bleken de kuilen slechts een beperkte diepte te vertonen, met een heterogene vulling. Hoewel de verwachting voor kuilen uit deze periodes als hoog wordt beschouwd, levert verder onderzoek van deze kuilen geen kennisvermeerdering op. De aangetroffen kuilen leveren reeds voldoende informatie op, namelijk het aantonen van de menselijke aanwezigheid in het perceel in de late middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Wanneer deze kuilen buiten beschouwing gelaten worden, kunnen drie zones (Plan 14) afgebakend worden die mogelijk als waardevol beschouwd kunnen worden betreft het potentieel op kennisvermeerdering:

- In het uiterste zuidwesten van het plangebied (1), waar zich mogelijk twee archeologische niveaus bevinden en waar twee funderingssporen werden aangetroffen die wegens de nabijheid van de kerk gelinkt kunnen worden aan de (middeleeuwse) dorpsontwikkeling van Rozebeke.
- In het uiterste noorden van het plangebied (2), meer bepaald in het oosten van werkput 4 waar een mogelijke ontginningskuil en enkele mogelijke paalkuilen meer informatie kunnen opleveren betreffende bewoning binnen het plangebied.
- In het zuidoosten van het plangebied (3), specifiek in werkput 2. Hier vormen de aanwezigheid van een vroegmiddeleeuws spinsteeentje en een vierkante kuil die mogelijk een artisanale functie vervulde mogelijk aanwijzingen voor de aanwezigheid van artisanale activiteiten in dit deel van het plangebied.

Het gaat echter om drie zones die zeer beperkt zijn in oppervlakte en die zich op verschillende locaties binnen het plangebied bevinden waardoor ze niet als één geheel onderzocht kunnen worden. Daarnaast worden de sporen, met uitzondering van de funderingssporen in het zuidwesten, eerder gezien als *off-site* fenomenen. De locatie van de funderingssporen in een uiterste hoek van het plangebied wijst erop dat de kern van de dorpsontwikkeling van Rozebeke zich buiten het plangebied op een andere locatie nabij de kerk bevindt.

Wanneer al deze elementen in beschouwing worden genomen kan gesteld worden dat het potentieel op kennisvermeerdering laag is.

Plan 14: Afgebakende zones op allesporenkaart (digitaal; 1:250; 31.01.2020)

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Bij de afweging voor de noodzaak tot verder onderzoek werden de aangetroffen waarden, het te behalen kennispotentieel en de geplande werken in het kader van de omgevingsvergunning (de impact) tegenover elkaar gesteld. Naar aanleiding van het uitgevoerde vooronderzoek ziet BAAC Vlaanderen geen reden om tot een vervolgonderzoek over te gaan.

Als eerste kan worden gesteld dat aangetroffen sporen heel algemeen in functie te interpreteren zijn. Het gaat om grondsporen zoals lagen en bovendien is de hoofdmoot van de aangetroffen sporen onder de algemene categorie 'kuil' te plaatsen, zonder een meer specifieke interpretatie.

Ten tweede kon binnen dit sporenensemble geen enkele concrete structuur worden aangeduid. Zo werden geen plattegronden of andere woonstructuren aangetroffen. In de noordoostelijke hoek van het plangebied werden enkele kleinere paalkuilen blootgelegd, echter bleken deze geen symmetrie te vertonen. Ook geen sporen, zoals waterputten of beerputten of duidelijke afbakening van een erf kwamen aan het licht. Enkel één greppel in het noorden van het plangebied kan deze functie toebedeeld krijgen. En over de interpretatie van een kuil als mogelijk hutkom blijft ook een grote twijfel aanwezig.

Wat het vondstmateriaal betreft werden tijdens het veldonderzoek slechts een handvol artefacten aangetroffen, in hoofdzaak aardewerk. Echter was er nergens sprake van rijke vondstcomplexen en betrof het in vele gevallen slecht één fragment uit een bepaalde archeologische periode. De vondsten bestrijken wel degelijk een periode die loopt vanaf de Romeinse tijd over de vroege en volle middeleeuwen tot recente periodes, echter doet het aantal vondsten per spoor eerder vermoeden dat vooral voor de oudere periodes het om residueel materiaal gaat. De meerdere kuilen die opgegraven werden kenden eerder een datering vanaf de late middeleeuwen en zijn naar alle waarschijnlijkheid te koppelen aan de historische hoeve die hier zou hebben gestaan en waarvan de nog aanwezige en

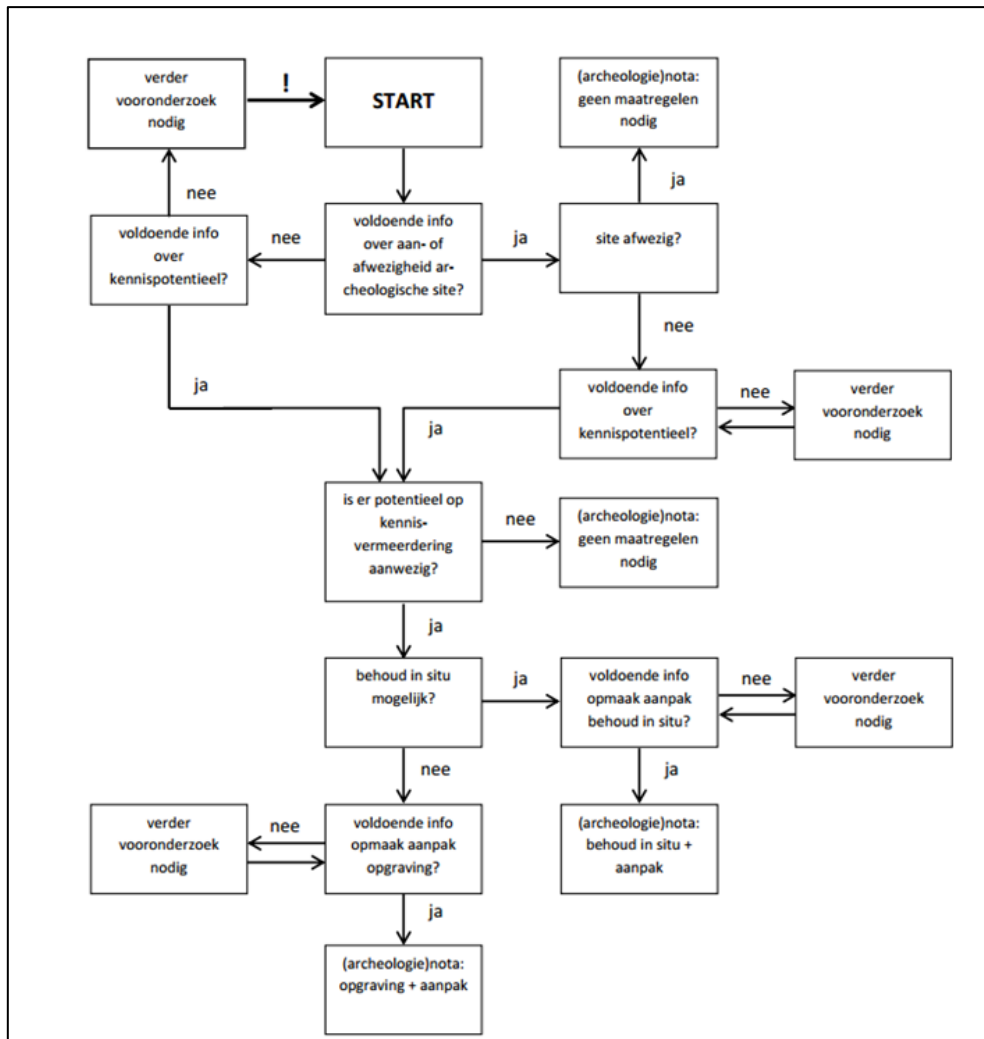
beschermden structuren de laatste en jongste restanten zijn. Alles wijst erop dat de onderzoekslocatie en directe omgeving wel degelijk sporen van menselijke activiteit kende en dat die omgeving vermoedelijk al sinds lange tijd werd bewoond, echter is deze eeuwenlange menselijke aanwezigheid op de site eerder vaag aan te duiden. De aangetroffen sporen, voornamelijk kuilen, wijzen op activiteiten op en rond een historische hoeve. Van deze hoeve zelf werd weinig tot geen duidelijk spoor teruggevonden. Vermoedelijk bevinden de resten van deze historische bewoning zich onder de nog bestaande en te behouden bebouwing of werden deze in de loop der tijd verwijderd, bijvoorbeeld bij de bouw van de latere panden.

Als laatste argument om een verder onderzoek uit te sluiten is de mate van de impact van de toekomstige ingrepen. In oorsprong was in de adviserende archeologienota (ID 968) sprake van een verkavelingsvergunning, waarbij de toekomstige ingreep als totaal moet worden gezien, echter is dit in de loop van het vergunningstraject toch omgezet naar een stedenbouwkundige vergunning. De bouwplannen met de verschillende ingrepen zijn weergegeven in Plan 13. Uit het archeologisch onderzoek is gebleken dat de mogelijke sporenniveaus worden afgedekt en zo ook beschermd door een metersdik opgebracht grondpakket. Wanneer de resultaten van het vooronderzoek tegen deze bouwplannen worden gehouden, is het duidelijk dat de ontgravingen die gepaard gaan met de nieuwbouw, specifiek ter hoogte van de mogelijk interessante sporen, niet diepgaand en verstorend genoeg zijn, of zelf helemaal afwezig. Centraal op het terrein en ook ter hoogte van de diepere ingrepen, zoals bij de waterputten, werd geen relevante archeologie aangetroffen.

Op basis van bovenstaande concludeert BAAC Vlaanderen dat een verder onderzoek (opgraving) niet zal leiden tot kenniswinst, los van het feit dat de archeologie bovendien niet wordt verstoord.

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek¹⁸ is er voldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Verder vooronderzoek is niet aangewezen.

¹⁸ ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020 fig.3

Figuur 28: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek¹⁹

¹⁹ ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN 2020 fig.3

3 Samenvatting

Het proefsleuvenonderzoek dat in deze Nota werd beschreven, werd uitgevoerd als vervolg op een archeologienota waarbinnen reeds een bureauonderzoek uitgevoerd werd. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek konden de doelstelling van het vooronderzoek; het vaststellen van de aanwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken; niet gehaald worden. Er werd wegens de hoge verwachting op sporenarcheologie een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Hoewel dit onderzoek wel degelijk sporen opleverde uit verschillende periodes verspreid over het plangebied, wordt de waarde van het plangebied archeologisch als laag ingeschat. Het gaat voornamelijk om grondsporen zoals lagen en kuilen zonder een meer specifieke interpretatie. Binnen het plangebied werden geen bewoningssporen of duidelijke aanwijzingen voor de aanwezigheid van artisanale activiteiten aangetroffen. In de noordoostelijke hoek van het plangebied werden enkele kleinere paalkuilen blootgelegd, maar deze bleken geen symmetrie te vertonen. Ook geen sporen, zoals waterputten of beerputten of duidelijke afbakeningen van een erf kwamen aan het licht. Enkel één greppel in het noorden van het plangebied kreeg een mogelijke interpretatie als erf-/perceelgreppel. En over de interpretatie van een kuil als mogelijk hutkom in het zuidoosten van het plangebied blijft ook een grote twijfel aanwezig.

Wat het vondstmateriaal betreft werden tijdens het veldonderzoek slechts een handvol artefacten aangetroffen, in hoofdzaak aardewerk. In de meeste gevallen betreft het slechts één fragment uit een bepaalde archeologische periode, dat door het heterogene karakter van de bodem mogelijk intrusief in de vulling aanwezig was. De vondsten bestrijken wel degelijk een periode die loopt vanaf de Romeinse tijd over de vroege en volle middeleeuwen tot recente periodes, echter doet het aantal vondsten per spoor eerder vermoeden dat vooral voor de oudere periodes het om residueel materiaal gaat.

De kuilen die verspreid over het plangebied werden aangetroffen kenden eerder een datering vanaf de late middeleeuwen en zijn naar alle waarschijnlijkheid te koppelen aan de historische hoeve die hier zou hebben gestaan en waarvan de nog aanwezige en beschermde structuren de laatste en jongste restanten zijn. Alles wijst erop dat de onderzoekslocatie en directe omgeving wel degelijk sporen van menselijke activiteit kende en dat die omgeving vermoedelijk al sinds lange tijd werd bewoond, echter is deze eeuwenlange menselijke aanwezigheid op de site eerder vaag aan te duiden. De aangetroffen sporen, voornamelijk kuilen, wijzen op activiteiten op en rond een historische hoeve. Van deze hoeve zelf werd weinig tot geen duidelijk spoor teruggevonden. Vermoedelijk bevinden de resten van deze historische bewoning zich onder de nog bestaande en te behouden bebouwing of werden deze in de loop der tijd verwijderd, bijvoorbeeld bij de bouw van de latere panden.

Uit het archeologisch onderzoek is gebleken dat de mogelijke sporenniveaus worden afgedekt en zo ook beschermd door een dik opgebracht grondpakket. Wanneer de resultaten van het vooronderzoek tegen de toekomstige bouwplannen worden gehouden, is het duidelijk dat de ontgravingen die gepaard gaan met de nieuwbouw, specifiek ter hoogte van de mogelijk interessante sporen, niet diepgaand en verstorend genoeg zijn, of zelf helemaal afwezig. Centraal op het terrein en ook ter hoogte van de diepere ingrepen, zoals bij de waterputten, werd geen relevante archeologie aangetroffen.

Op basis van bovenstaande concludeert BAAC Vlaanderen dat een verder onderzoek (opgraving) niet zal leiden tot kenniswinst, los van het feit dat de archeologie bovendien niet wordt verstoord.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Inplanting voorgeschreven proefsleuven op orthofoto	8
Figuur 2: Foto's van het terrein tijdens het onderzoek.....	9
Figuur 3: Foto's methodiek	10
Figuur 4: De verdiepte mestkuil met betonnen wanden op het binnenplein van de voormalige hoeve (foto genomen vanuit het westen)	13
Figuur 5: PR1.1	16
Figuur 6: PR2.1	17
Figuur 7: PR3.1	17
Figuur 8: PR4.1	18
Figuur 9: PR7.1	19
Figuur 10: PR7.1, detailopname van de antropogene gelaagdheid	19
Figuur 11: S8002 in doorsnede	28
Figuur 12: Detailfoto van S2001.....	29
Figuur 13: Zicht op het zuiden van werkput 6, met S6001 als grijsblauwe verkleuring in het vlak en op de achtergrond de recente verdiepte mestkuil met betonnen wanden (op de foto volgestort met baksteenpuin van de afbraakwerken)	29
Figuur 14: Detailfoto van S4004 in het vlak	30
Figuur 15: Detailfoto van S1006.....	31
Figuur 16: S4007 in doorsnede	32
Figuur 17: Detailfoto van S4005.....	33
Figuur 18: S5005 in doorsnede	33
Figuur 19: S3001 (op de voorgrond) en S3006 (centraal) in het vlak.....	34
Figuur 20: Zicht op het tweede vlak in werkput 8, onder S8009	35
Figuur 21: Zicht op S4002 vanuit het westen. Op de achtergrond S4003, een donkere greppel	35
Figuur 22: Detailfoto van S1001.....	36
Figuur 23: Detailfoto van S1002.....	37
Figuur 24: S2002 in doorsnede, met onderaan de bakstenen goot.....	37
Figuur 25: Aansluiting van S2002/S6003 in de noordoostelijke hoek van de kelder van het voormalige woonhuis.....	38
Figuur 26: Foto van de Karolingische randscherf (links, V22) en het vermoedelijk vroegmiddeleeuws spinsteeentje (rechts, V9)	40
Figuur 27: Detailfoto van het faiencebord met landschapsdecor (V26)	41
Figuur 28: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.....	55

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 24.01.2020)	2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 24.01.2020)	3
Plan 3: Aangelegde proefsleuven en kijkvensters op kadasterkaart (digitaal; 1:250; 24.01.2020)	11
Plan 4: Aangelegde proefsleuven en kijkvensters op kadasterkaart, met aanduiding reden tot afwijkingen (digitaal; 1:250; 23.01.2020)	12
Plan 5: Overzichtskaart van de profielregistraties op kadasterkaart (digitaal; 1:250; 23.01.2020).....	15
Plan 6: Allesporenkaart op GRB (digitaal; 1:250; 30.01.2020)	21
Plan 7: Detail van de zuidelijke helft van werkput 1 (digitaal; 1:1; 30.01.2020).....	22
Plan 8: Detail van het zuiden van werkput 2 (digitaal; 1:1; 24.01.2020)	23
Plan 9: Detail van het oosten van werkput 4 (digitaal; 1:1; 24.01.2020).....	24
Plan 10: Weergave van de vlakhoogtes (digitaal; 1:1; 24.01.2020)	25
Plan 11: Weergave van de maaiveldhoogtes (digitaal; 1:1; 24.01.2020).....	26
Plan 12: Detail van het oosten van werkput 4 (digitaal; 1:1; 24.01.2020).....	31

Plan 13: Synthesepan (digitaal; 1:1; 31.01.2020).....	47
Plan 14: Afgebakende zones op allesporenkaart (digitaal; 1:250; 31.01.2020).....	53

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Overzicht spoorinterpretaties	27
Tabel 2: Vondsten	38
Tabel 3: Geraadpleegde specialisten	39
Tabel 4: Overzicht van de vondsten op basis van een gereduceerde assessmenttabel	41

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGIV, 2020a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB).
- AGIV, 2020b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- DE GROOTE, K., 2008. *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Brussel.
- HERTOGHS, S., 2016. *Archeologienota Zwalm, Rozebekeplein*, Gent (Mariakerke).
- ONROEREND ERFGOED VLAANDEREN, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.

6 Bijlagen

Bijlage 6.1 Omgevingsvergunning

Bijlage 6.2 ASK met spoornummers

Bijlage 6.3 Fotolijst

Bijlage 6.4 Vondstenlijst

Bijlage 6.5 Sporenlijst

Bijlage 6.6 Tekeningenlijst